

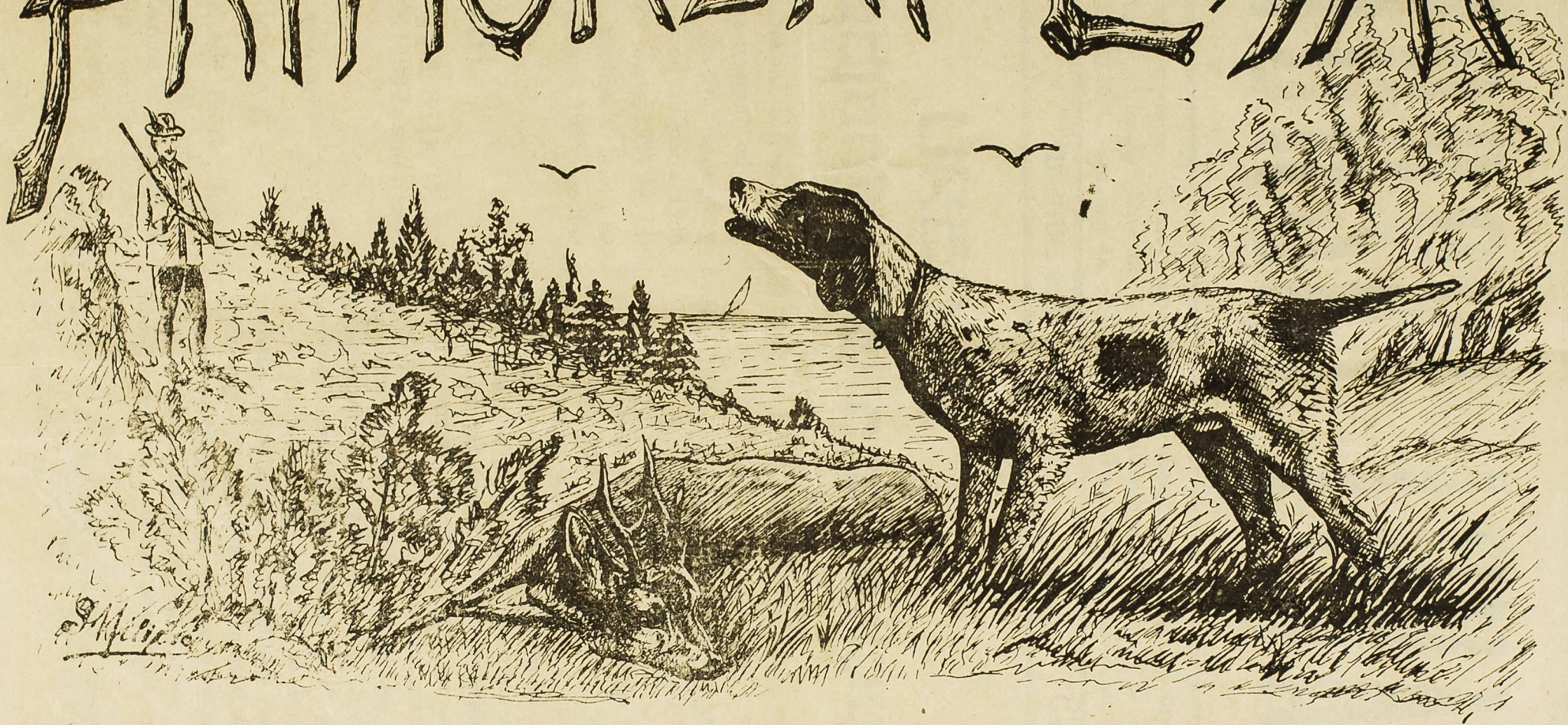
p 248/69

GRADSKA KNJAZARNA  
"JURAJ VEŠIĆ"  
ŠIBENIK  
NAUČNI OBJEK

POŠTARINA PLAĆENA U GOTOVU

POJEDINI BROJ DIN 2.—

# PRIMORSKI LOVAC



BR. 1-2

ŠIBENIK, JULI 1935

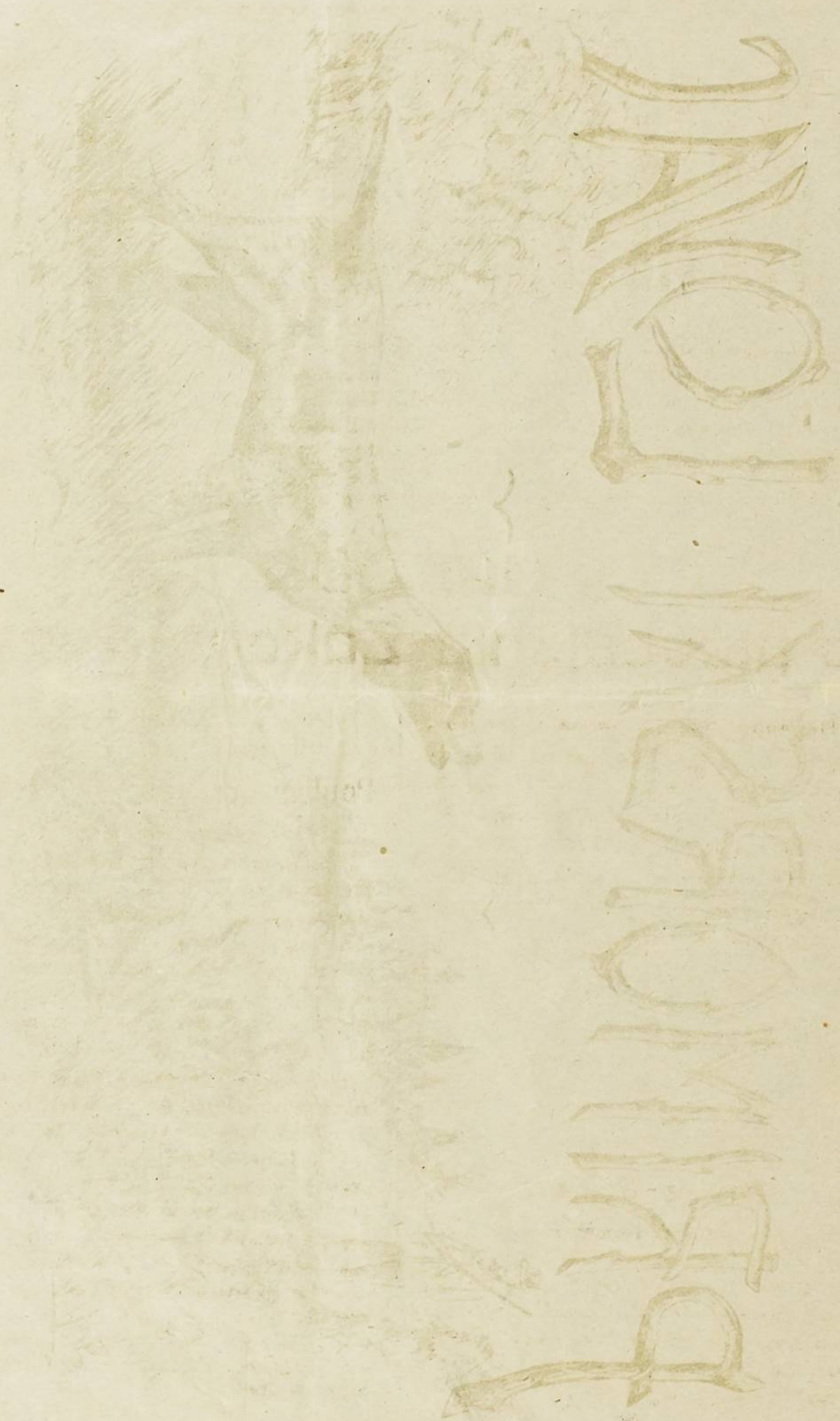
GOD. V



GOD, V

СВЯТЫЙ ДУХЪ

ВВ



СВЯТЫЙ ДУХЪ

СВЯТЫЙ ДУХЪ

22/812/22



# PRIMORSKI LOVAC

Izlazi koncem svakog trećeg mjeseca. - Članovi Lovačkog Udruženja u Šibeniku dobivaju list besplatno. - Oglasi po tarifi. - Vlasnik: Savezno Lovačko Udruženje u Šibeniku - B. Iljadica. Odgov. i glavni urednik L. MILIČIĆ, upr. osn. šk. u Šibeniku. — Tisk. E. Vitaliani i Sin, Šibenik.

Br. 1-2

ŠIBENIK, jula 1935.

God. V.

## UREDBA

### o provadjanju Zakona o lovu

Na osnovu §-a 113 Zakona o lovu od 5 decembra 1931 („Službene novine“ od 6 decembra 1931 br. 285-a) i §-a 76 Financijskog Zakona za godinu 1934-35 od 28 marta 1934 („Službene novine“ od 29 marta 1934 br. 73) Bansko vijeće Primorske banovine u Splitu na svome sastanku od 11 januara 1935 godine donelo je ovu

#### UREDBU

o provadjanju propisa §§ 3, 8, 11, 17, 22, 24, 37, 39, 75, 84, 92, 96 i 108 Zakona o lovu.

#### ČLAN 1.

Uz § 3 Zakona o lovu

#### Ugroženi krajevi

Područja srezova: Konjic, Prozor, Bugojno, Tomislav-grad, Livno, Mostar proglašuju se u smislu § 33 t. 3 Zakona o lovu kao od vukova ugroženi. Do dalje naredbe slobodno je svakome, da u gornjim srezovima na svom imanju i sa vatrenim oružjem ubija vukove i prisvaja ih sebi.

#### ČLAN 2.

Uz § 8 Zakona o lovu

#### Pobliže odredbe za održavanje licitacija lovišta

1) Opšte upravne vlasti prvog stepena, Sreska načelstva, odnosno Gradska poglavarstva, dužna su dati pravo lova u opštinskim lovištima, a isto tako i u izdvojenim vlastitim lovištima svih javno-pravnih korporacija, kao i lovištima seoskim, crkveno-vakufskim, agrarnih i zemaljskih zajednica i svih pravnih lica po javnom pravu osim onih koja uživa pojedino lice, kao što je to na primjer crkveni visokodostojnik, paroh i t. d. (§ 15 Z. o. 1.) javnom licitacijom pod zakup na 12 g.

2) Gdje zakupni ugovori na lovištu već postoje licitacije se imaju održati najkasnije četiri mjeseca prije isteka zakupnog ugovora, a gdje ovakovi ugovori još ne postoje licitacije se imaju održati najkasnije šest mjeseci nakon izminuća roka određenog u čl. 12 ove uredbe.

3. U oglasu o licitaciji mora biti sadržano:  
a) srez, te uprava i poreska opština u kojoj lovišta leži,



- b) površina lovišta u hektarima,
- c) površina vlastitih lovišta u hektarima, kao i ime i boravište vlasnika izdvojenog lovišta, kad se o takvom radi,
- d) mjesto gdje će se, te godine, mjesec, dan i sat kada će se licitacija vršiti,
- e) trajanje zakupnog vremena (12 god.)
- f) početna ili licitaciona cena lovišta,
- g) visina kaucije, koju mora svaki licitator položiti još pre početka same licitacije, kao i to, da se kaucija mora položiti u gotovom novcu ili u papirima od vrednosti, kojima je zvanično priznata sposobnost za kauciju i to samo po berzanskom tečaju a ni u kojem slučaju preko nominalne vrednosti, te da se nakon početka licitacije, dalje kaucije neće primati,
- h) da se svaki licitator mora iskazati valjanom lovačkom kartom za tekuću godinu (§ 27 Zakona o lovu),
- i) dužnost zakupa, da goji zaštićenu divljač, a tamani štetnu divljač i zverad (§§ 1, 9 i 36 Zakona o lovu),
- j) dužnost dostalca da odmah uplati jednogodišnju zakupninu u gotovom i da na isti iznos uveća već položenu kauciju, te da nakon izvršene licitacije odmah potpiše zakupni ugovor (§ 10 Zakona o lovu), koji interesima stoji na uvid kod vlasti.
- k) dužnost dostalca (zakupca lovišta), da plati sve propisane takse i doprinose.
- l) da će se u slučaju, ako se ne bude na prvoj licitaciji javio niti jedan ponudjač, ponovna licitacija održati u roku od osam dana, na kojoj će se licitaciji primati ponude i ispod licitacione cene. Ovdje valja odmah naznačiti mjesto, dan i sat, gdje i kada će se ova ponovna licitacija održati,
- m) da će se u slučaju, da ni ponovna licitacija ne uspije, održati treća licitacija u roku od mjesec dana za koju će se izdati ponovni oglas,
- n) da će se u poslednjoj godini zakupa 1/3 površine staviti pod zabranu lova,
- o) da se dostalac (zakupac) mora tačno pridržavati svih propisa Zakona o lovu i ove Uredbe,

4. U slučaju da se kod prve licitacije ne javi ni jedan ponudjač uz određenu početnu cenu ima se odmah putem službenog lista Primorske banovine (Službeni glasnik<sup>4)</sup>) i Slu-

žbenih novina objaviti, da licitacija obnarodovana oglasom od dana, pod brojem (valja naznačiti datum i broj oglasa) nije uspela, te da će se u roku od 8 dana održati ponovna licitacija (valja naznačiti dan, sat i mesto) pod istim uvetima samo, da će se na istoj primati i ponude ispod licitacione cene.

5. Ovaj ponovni oglas valja istodobno dostaviti i Savezu lovačkih udruženja Primorske banovine.

6. U slučaju, da ni ponovna licitacija u roku od 8 dana ne uspije ima se odmah raspisati nova licitacija, sa potpunim oglasom, nu sa napomenom da će se primati svaka ponuda.

7. Treću licitaciju valja oglasiti na isti način i u vremenu kako je to propisano ovim članom (u roku od mjesec dana).

8. Kod lovišta, koja se prvi put iznose na licitaciju određuje licitacionu cenu opšte upravna vlast prvog stepena nakon saslušanja opštine, odnosno sopstvenika lovišta i Sreskog lovačkog udruženja, u kojem se području nalazi dotično lovište.

9. Na licitaciji se ima pozvati predstavnik uprave opštine u kojoj leži lovište, odnosno vlasnik izdvojenog lovišta, koje se iznosi na licitaciju. Pozivi ovim osobama imaju se odslati istodobno kada se razaslije i oglas o licitaciji. U pozivu valja izričito naglasiti, da će se u slučaju izostanka pozvanog, licitacija održati i bez njegovog prisuća. U slučaju, da je pozvanim osobama nemoguće osobno pristupiti (n. pr. radi teške bolesti, odsutnosti iz mesta stanovanja) zastupaće opštinu drugo po zakonu ovlašteno lice, dok vlasnike izdvojenog lovišta mogu zameniti po njima valjano opunomoćene druge osobe.

10. Licitacije lovišta vrše se u prostorijama opšte upravne vlasti prvog stepena, na čijem teritoriju lovište leži. Licitacijom rukovodi Sreski načelnik ili njegov zamjenik, kojemu može biti dodeljen i zapisničar.

11. Licitacija počima čitanjem dražbenih uveta, odnosno zakupnog ugovora (§ 10 zak. o lovu).

12. O licitaciji (uspeljoj ili neuspeljoj) ima se sastaviti zapisnik po propisima zakona o opštem upravnom postupku (§§ 35—40).

13. U zapisnik valja naročito upisati tačno vreme početka licitacije, čitav tok licita-



cije kao i imena svih licitacija, sa tačnom naznakom i vrednošću po njima položene kaucije, kao i svaku ponudu koja bude sastavljena. Naročito valja istaknuti konačni polučeni uspeh, te ime, prezime i boravište najboljeg nudioca. Nadalje valja u zapisnik zabilježiti, da je najbolji nudioc položio jednogodišnju zakupninu, da je svoju kauciju dopunio do visine jednogodišnje zakupnine i da je položio sve propisane takse i doprinose, koje valja poimence nabrojiti, kao i to da je ostalim licitantima, položena kaucija potpuno vraćena, što oni potvrđuju svojim potpisima na zapisniku

14. Konačno valja u zapisniku istaknuti, da najboljeg nudioca ponuda veže smesta, dok se isti proglašuje zakupnikom tek po odobrenju licitacije u smislu § 9 zakona o lovu.

15. Zapisnik o licitaciji predaje voditelj iste u glavni delovodni protokol, a novac u blagajnu opšte upravne vlasti prvog stepena, kod koje se je licitacija vršila. U roku od 8 dana od dana licitacije, opšta upravna vlast će dovesti odluku o licitaciji u smislu § 9 Zak. o lovu.

16. Zakupni ugovor ima najboji nudioc potpisati istovremeno sa zapisnikom.

17. Troškovi licitacije imaju se naplatiti iz polučene zakupnine.

### ČLAN 3.

Uz § 11 Zakona o lovu

## Srazmjeran broj zakupaca veličini lovišta

Na jednom lovištu, koje se daje javnom licitacijom u zakup dozvoljava se najviše onoliki broj zakupaca koliki se broj dobije, ako se površina celog lovišta izražena o hektarima razdeli sa 300 (tri sto). Na ostatak, koji iza ovakove delidbe preostane, a premašuje 200 (dve sto) ha, dozvoljava se još jedan zakupac.

### ČLAN 4.

Uz § 17 Zakona o lovu

## Zaštita ptica pevice i ptica korisnih po poljoprivredno i šumsko gospodarstvo

1. Do donošenja naročitog zakona za zaštitu ptica, zaštićuju se ovom uredbom sve

ptice pevice, kao i sve ptice, koje su korisne po poljoprivredno i šumsko gospodarstvo, te se zabranjuje kroz celu godinu ubijati ili hvatati bilo kojim načinom, razarati njihova gnězda te vaditi njihova jaja i mlade.

2. Hvatanje i ubijanje ptica navedenih u ovome paragrafu i vadjenje njihovih jaja može iznimno dozvoliti Ban i to samo u opravdanim slučajevima, kao u znanstvenim ili druge obzira vredne svrhe a na temelju potvrde izdate od jednog Prirodoslovnog muzeja.

3. Isto tako može Ban zabraniti ubijanje hvatanje i uništavanje onih korisnih ptica, koji kod nas nema za sada, ali bi se mogle kod nas pojaviti i zadržati.

Pod zaštitu ovoga člana spadaju slijedeće ptice:

### Korisne ptice

Batić Kovač. *Pranticola rubicola* (L.)

Batić prdavac (samotnjak) *Pranticola rubetta*.  
Beloguz a dalmatinska (kamenjar d) *Saxicola metanoleuca* (Gülda).

Beloguz a obična (kamenjar obični) *Saxicola oenanthe* (L.)

Beloguz a prdavica (kamenjar p.) *Saxicola stazapazina* (L.)

Beloguz a primorska (kamenjar p.) *Saxicola rufa* (Brehm).

Bregunica Čagjavica (bregunica lasta). *Clivicola riparia* (L)

Bregunica hridna. *Clivicola rupestris* (Scol.)

Brlež obični (pravi puzavac) *Sitta caesia* (Wolf).  
Djetao troprsti. *Picoides tridactylus* (L).

Češljugarka konopljarka (štiglic) *Carduelis carduelis* (L).

Čiopa bela. *Micropus melba* (L).

Čiopa crna (pištara lasta) *Micropus apus* (L).

Crvenorepka kovač (c. domaća) *Ruticila titis* (L).

Crvenorepka kovačić (c. šumska) *Ruticila phoenicurus* (L).

Čučka crvendač (crvenovoljka) *Erithacus rubecula* (L).

Čuk lulavac. *Pishorina scops* (L).

Detao crni. *Pacus martius* (L).

Detao hrvatski. *Dendrocopus leuconothus* (Bech)

Detao mali. *Dendrocopus minor* (L).

Detao srednji. *Dendrocopus medius* (L).

Detao tropski. *Picoide tricolus* (L).

Detao veliki. *Dendrocopus major* (L).

Drozd cikelj (d. pravi). *Turdus musicus* (L).



- Dugorepica beloglava (dugorepa). *Acredula caudata* (L).
- Dugorepica ružičasta. *Acredula rosea* (Bluth).
- Grmuša belobrka. *Sylvia subalpina* (Bon).
- Grmuša čevrljinka (g. medjarica) *Sylvia curruca* (L).
- Grmuša crnoglava. *Sylvia atracanilla* (L).
- Grmuša pegava (g. prugava) *Sylvia nisoria* (Bechts).
- Grmuša penica (g. prosta) *Sylvia sylvia* (L).
- Grmuša smokvarica (g. sivasta ili vrtljarka) *Sylvia salicaris* (L).
- Grmuša staglič (g. mrkoglava) *Sylvia ophaea* (Temm.)
- Jeja drimevica (sova žuta) *Strix flammea* (L).
- Juričica južna. *Acanthis rufescens* (Vieill).
- Juričica obična (konopljarka crvena). *Acanthis cannabina* (L).
- Juričica severna. *Acanthis linaria* (L).
- Kos crni (kosović). *Merula merula* (L).
- Kos grivasti (k. belovrati) *Merula troquata* (L).
- Kraljić zloglavi (strižić zl.) *Regulus regulus* (L).
- Kraljić vatroglavi (strižić) *Regulus innicapillus* (Brehm).
- Kukavica obična. *Cuculus canorus* (L).
- Kukavica smrtna (sova noćna) *Carine noctua* (Retz).
- Lastavica pokućarka (seoska lasta) *Hirundo rustica* (L).
- Leganj mračnjak (kozodoj). *Caprimulgus europaeus* (L).
- Modrovoljka belokrpica. *Cyanecula cyanecula* (Wolf).
- Modrovoljka žutokrpica. *Cyanecula suecica* (L).
- Muharica belokrilica (muvar belovrati) *Muscipapa collaris* (Bechts).
- Muharica crnoglava (muvar cr. i). *Muscipapa atricapilla* (L).
- Muharica crnovoljka (muvar mali). *Muscipapa parva* (Bechts).
- Muharica siva (muvar veliki). *Muscipapa gris* (L).
- Plazica vuga. *Aegithalus pandulinus* (L).
- Pliska bela (p. govedarka). *Motacila alba* (L).
- Pliska gorska (p. pepeljuga). *Motacila melanope* (Pall).
- Pliska pastirica (p. žuta). *Motacila flava* (L).
- Piljak kosirić (domaća lasta). *Chelidon uribica* (L).
- Poplć gluhi. *Accentor collaris* (scop.)
- Popić sivi. *Accentor modularis* (L).
- Pupovac božijak (futač, greded). *Upupa epops*
- Puzavac kljukavac (puzavac pošteni). *Certhia familiaria* (L).
- Senica bosanska (senica ritska) *Perus palustris* (L).
- Senica brkata. *Panurus biarmicus* (L).
- Senica dalmatinska (senica ritska) *Parus lugubris* (Natt. L).
- Senica hrvatska (senica ritska). *Parus salicarius* (L).
- Senica jelova. *Parus ater* (L).
- Senica kaporasta (senica krunasta). *Lophophanes cristatus* (L).
- Senica plavetna. *Parus coeruleus* (L).
- Senica velika (s. crna). *Parus major* (L).
- Slavuj mali. *Aeden Luscinia* (L).
- Slavuj veliki. *Aeden philomela* (Bechts).
- Strijež palčić (carić). *Anorthusa troglodytes* (L).
- Sova močvarica (sova titska). *Asio accipitrinus* (Pall).
- Sovica mrtvačka. *Nyctala Tengmalni* (g.)
- Sovica šumska (sova prava). *Syrnium aluco* (L).
- Sova utina (sova šumska). *Asio otus* (L).
- Stenak crljenogus. *Monticola saxatilis* (L).
- Stenak modrokos. *Monticola solitaria* (L).
- Strnadica vrtna (trnadica). *Emberiza hortulana* (L).
- Strnadica crnoglava. *Emberiza melanocephala* (Scop)
- Strnadica čikavica. *Emberiza cia* (L).
- Strnadica močvarica (ritski vrebac). *Emberiza seceniclus*.
- Strnadica brkašica (zelenkasta strnjarka). *Emberiza cirrus*.
- Strnadica žutovoljka (žitka). *Emberiza citrinella* (L).
- Ševa čevrljuga. *Melanorypha calandra* (L).
- Ševa čevrljužica. *Galandrella brachydactyla* (Leisl).
- Ševa vintulija (š. poljska). *Alanda arvensis* (L).
- Ševa krunica (š. šumska) *Galerita arborea* (L).
- Ševa kukuljava (š. krunata). *Galerita cristata* (L).
- Škanjac gačar (čačevi mišar). *Arhibuteo lagopus* (Brünn)
- Škanjac mišar (prosti mišar). *Buteo buteo* (L).
- Trepteljka čikuša (t. livadska). *Anthus pratensis* (L).
- Trepteljka pojarica. *Anthus spioleeta* (L).
- Trepeljka rusogrla. *Anthus cervinus* (Pall)
- Trepeljka strljakavica (t. šumska). *Anthus trivialis* (L).
- Trepeljka žvrljinka (t. porstenjačka). *Anthus campestris* (L).
- Trstenjak čvrčić. *Locustella naevia* (Bodd).



Trstenjak droščić (ritski drosz). *Acrocephalus arundinaceus* (L).

Trstenjak mlakar (ritala, mlakara, blatarka). *Acrocephalus palustris* (Bechta).

Trstenjak rogožar (rogozara). *Acrocephalus schoenobeanus* (L). nus (L).

Trstenjak cvrkutić (trstenjara). *Acrocephalus streperus* (Wüll).

Trstenjak potočar (potočarka). *Locustella fluviatilis* (Wolf).

Trstenjak ševar (ševarka). *Acrocephalus aquaticus* (Gm.)

Vijoglav mravak. *Junx torauilla* (L).

Vetruša belonokta. *Tinnunculus Naummani* (Flesischer).

Vetruša klikava (kluski kobac). *Tinnunculus* (L).

Vetruša kobčić (noćni kobac). *Tinnunculus vespertinus* (L).

Voljčić kratkokrili. *Hypolais polyglotta* (Vieill).

Voljčić Maslinar. *Hypolais olivetorum* (Strick).

Voljčić praskavac. *Hypolais pallida* (Hempr. et Ehrbg).

Voljčić žuti. *Hypolais philomela* (L).

Vuga zlatna (žuna žuta). *Oriolus galbula* (L).

Zeba bitkavica (z. obična). *Fringilla coelebs* (L).

Zeba mikavica (z. žuta). *Fringilla montefringilla* (L).

Zelendar zelenac (zelentarka). *Chloris chloris* (L).

Zelenčica ovčica (Čičak, čvrčak). *Xhrysomitris spinus* (L).

Zimnica velika (zimska). *Pyrhula pyrhula* (L).

Zlatovrana modrulja (smrdovrana). *Goracias garulla* (L).

Žuna zelena. *Gecinus viridis* (L).

Žuna siva. *Gecinus canus* (L).

Žutarica obična. *Serinus serinus* (L).

Žviždak gorski. *Phylloscopus Bonelli* (Vieill).

Žviždak kovačić. *Phylloscopus trochilus* (L).

Žviždak šumski. *Phylloscopus silibator* (Bechts).

Žviždak obični. *Phylloscopus rufus* (Bechts).

**Neškodljive ptice :**

Botokljun tršnjak (tustokljunac). *Coccothraustes coccothraustes* (L.)

Čvrljak šareni (škvorac, švorak, brljak). *Sturnus vulgaris* (L.)

Pčelavica žuta (zlatna bregunica). *Merops apiaster* (L).

Strželj počvrkaš (patičvrk). *Miliaria calaudra* (L).

Svračak rusi (svračak pepeljugi). *Lenius colurus* (L).

Vodomar ribar (kos ledenjak). *Aleedo ispida* (L).

## ČLAN 5.

Uz § 22 Zakona o lovu

### Trovanje nezaštićene divljači i zvijeradi

1. Trovanje nezaštićene divljači i zvijeradi dozvoljeno je samo ovlaštenicima lova uz naročitu dozvolu opšte upravne vlasti prvoga stepena, na čijoj se teritoriji želi trovanje vršiti.

2. Dozvola za trovanje ima se zatražiti pismenom propisnom taksiranom molbom, u kojoj mora biti izričito navedeno :

a) ime, prezime, zvanje i boravište molitelja;

b) lovište u kojem je molitelj ovlaštenik lova i u kojem želi trovanje vršiti;

c) kakova se nezaštićena divljač ili zvjerad želi trovati;

d) kakovim se otrovom želi trovati;

e) točna naznaka i naziv rudine, šume ili kraja, gdje se želi otrovana meka izlagati.

3. Po primitku ove molbe izdaće upravna vlast prvog stepena odluku, kojom se dozvola izdaje ili uskraćuje.

4. Uskrati li prvostepena vlast izdavanje dozvole, te ista mora u svojoj odluci navesti i razloge, radi kojih je uskrata usledila.

5. Dozvola se može uskratiti :

a) ako molitelj nije ovlaštenik lova vlasnik, zakupac ili podzakupac lovišta;

b) ako molitelj želi trovanje ptica grabilica vršiti tako jakim otrovima, koji bi bili opasni po ljude ili domaće životinje, a ptice grabelice bi otrovanu meku mogle raznesti izvan područja, u kojima je trovanje dozvoljeno;

c) ako se molitelj prigodom ranijeg trovanja nije držao propisanih uveta i odredaba i ako je radi toga bio od nadležne prvostepene upravne vlasti kažnjavan;

d) ako postoji koji drugi razlog, koji bi stajao na putu izdavanju takove dozvole;

6. Protiv odluke kojom se uskraćuje dozvola, ima molitelj pravo žalbe na Kr. bansku upravu Primorske banovine.

7. U odluci kojom upravna vlast prvog stepena izdaje dozvolu za trovanje, mora biti navedeno :

a) ime, prezime i boravište molitelja, kojemu se dozvola izdaje;

b) upravna i poreska opština u kojoj



lovište leži, te točan naziv kraja, rudine, šume, otoka it.d. u kojemu će se trovanje vršiti;

c) naziv otrova, kojim će se trovati;

d) obaveza molitelja, da svakog dana pregledava meku, koja se smije položiti samo, na mijestima, koja su udaljena od javnih puteva najmanje 1000 m. a od ljudskih stanova najmanje 1000 m.

e) da se veće meke sa otrovima, koji su opasni po živote ljudi i domaćeg blaga, smiju postavljati samo za vrijeme noći ili dok na zemlji leži snijeg i da se iste imaju kupiti i potpuno uništiti, čim sneg počne kopniti, a svakako pre nego sneg potpuno okopni,

f) da se male meke (sitno sečeno meso, krv itd.) a otrovane slabim otrovima za trovanje vrana, švraka itd. (kao fosfor i tome slično) mogu postavljati i preko dana i kada nema na zemlji snega,

g) da otrovane životinje valja odmah kupiti i barem jedan metar duboko u zemlju zakopati,

h) da je nadležna opština dužna pre postavljanja otrovanih meka proglasiti uobičajenim načinom područnom pučanstvu, u kojim krajevima će biti otrovane meke položene stim da svako koji tamo tera domaće životinje čini to na svoju odgovornost,

i) da je posednik dozvole za trovanje dužan najmanje 10 dana pre polaganje otrovane meke obavestiti nadležnu opštinu kojim danom će trovanje započeti,

j) da je molitelj dužan prijaviti nadležnoj opštini kada je sa trovanjem prestao i da je iz odnosnih krajeva potpuno uklonjena sva otrovana meka. Opština će i ovo objaviti.

8. Molitelj može u istoj molbi zamoliti, da mu se izda i dozvola za nabavu otrova. U tom slučaju mora navesti i količinu otrova.

9. Upravna vlast prvog stepena izdaće molitelju dozvolu za nabavu otrova, u kojoj mora biti izričito navedena vrst i količina otrova, te u koju svrhu se nabavlja.

## ČLAN 6

Uz § 24 Zakona o lovu

### Držanje divljači u hladionama

Divljač, koja je ulovljena u zakonom ieno vreme (§§ 17 i 18 Zakona o lovu) ie sačuvana u hladionama može se i u

doba lovostaje razošiljati, na prodaju raznositi, izlagati, nuditi, prodavati i kupovati, ali samo ako ju je prvostepena upravna vlast označila plombom.

2. Hoteljeri, restaurateri, gostioničari i sva ona lica, koja u javnim lokalima prodaju divljač spremljenu za jelo, mogu i u doba lovostaje prodavati divljač iz hladiona spremljenu za jelo, ali su dužni voditi knjigu, u kojoj imadu zabilježiti, kada su i od koje hladione, nabavili divljač, te koju su vrst i koliko komada divljači nabavili. Uz to dužni su u svako vreme na zahtev vlasti pokazati plombe, kojima je divljač bila označena.

3. Vlasnici hladiona dužni su najkasnije za 8 dana od početka zabrane lova na pojedine vrsti divljači podneti opštoj upravnoj vlasti prvoga stepena tačan spisak dotične divljači, koju u to vreme drži u hladioni i za tražiti, da se ona označi plombom.

4. Plombe imadu na prednjoj strani biti providjene državnim grbom i rečima „Primorska banovina na stražnjoj rečju „Hladiona“ i imenom mesta u kome se hladiona nalazi. Ako u jednom mestu ima više hladiona tada će za svaku hladionu uz ime mesta biti na plombi i jedno slovo, koje vlast odredi.

5. Plomba imade se uvek pričvrstiti pomoću užice (špaga) tako da se bez oštećenja ne može skinuti sa divljači.

6. Kod jelena, srna, divokoza i zecova, koji se razošilju ili prodaju u celim komadima sa ili bez kože, ima se plomba pričvrstiti na desnoj stražnoj nozi. Pojedini delovi ove divljači mogu se raspačavati samo ako je svaki pojedini dio, označen plombom još u samoj hladioni.

7. Divlja perad ima se označiti plombom tako da se plomba pričvrsti kroz nosnice. Kod divlje peradi može se i više komada zajedno označiti samo jednom plombom.

8. Označivanje divljači plombom izvršuje vlasnik ili namještenik radione u prisutnosti i pod nadzorom izaslanika opšte upravne vlasti prvog stepena. Klešta za plombiranje imadu biti pohranjena kod te vlasti.

9. Vlasnik hladione dužan je voditi knjigu, u koju ima kod jelena, košuta te srna i divokoza obaju spolova uneti svaki pojedini komad uz oznaku spola i težine, a kod ostale divljači za svaku vrstu samo broj komada,



koji je označen plombom. Izaslanik opšte upravne vlasti uveriće se prigodom plombiranja o tačnosti unosa u knjigu i potvrditi tačnost svojim potpisom. Vlasnik hladione dužan je prigodom odašiljanja plombirane divljači iz hladione uneti u knjigu kome je i kada divljač poslao a to kod jelena, divokoza i srna za svaki pojedini komad napose, a za ostalu divljač ukupni broj i vrstu.

10. Hladione podvrgnute su nadzoru vlasti. Vlasnici hladione dužni su u svako doba omogućiti izaslaniku vlasti pregled divljači, koja se u hladioni nalazi kao i knjige, u kojoj je ta divljač popisana.

11. Troškove postupka oko označivanja divljači plombom snosi vlasnik hladione. Ti se troškovi sastoje pored troškova, navedenih u Zakonu o opštem upravnom postupku još i :

a) za svako zatraženo uredovanje izaslanika vlasti u svrhu plombiranja Din 50.—

b) za svaku pojedinu pričvršćenu plombu Din 1.—

12. Ovi iznosi teku u banovinsku blagajnu.

13. Ban može prema ukazanoj potrebi sniziti ili povisiti.

14. Plombe i za plombiranje potrebna klešta, daje upravna vlast, koja izvršuje označivanje plombe, a nabavljaju se na teret banovinske blagajne.

15. Izaslanik opšte upravne vlasti imade o svakom pojedinom uredovanju u hladioni radi plombiranja divljači ispisati kratki zapisnik, u kome će navesti dan, sat i mesto uredovanja, te broj i vrstu plombom označene divljači uz naznaku broja upotrebljenih plombi. Zapisnik imade potpisati vlasnik hladione ili od ovoga opunomoćeno lice.

16. U ime troškova plombiranja imade vlasnik hladione pre samog uredovanja izaslanika vlasti položiti kod prvostepene upravne vlasti predujam, koji će mu ona odrediti na osnovu njegove molbe i predloženog spiska divljači.

17. Vlasnik hladione može kod opšte upravne vlasti prvog stepena položiti unapred i veću svotu, od koje se onda obračunavaju i troškovi i takse obavljenih uredovanja.

## ČLAN 7

Uz § 37 Zakona o lovu

### Hajke

1. Hajke se mogu poduzimati samo na divlje svinje i zverad.

2. Hajku određuje nadležna prvostepena opšta upravna vlast u slučaju kad se u jednom lovištu razmnožiti u stavu I navedena divljač u tolikoj meri, da od nje zapreti pogibelj za ljude, domaću stoku, useve ili za racionalno gojenje plemenite divljači. Nu hajka se neće odrediti pre nego što ovlaštenik lova bude pozvat, da sam utamani prekobrojni divljač iz stava 1. ovoga člana, a on pozivu tom ne udovolji u određenom roku. Na redba ovlašteniku lova za tamanjenje prekomjerne umnožene iz stava 1. člana ovoga, će se izdati samo na opravdan zahtjev interesenata t. j. lica, kojih su interesi ugroženi, ili na zahtjev susednih ovlaštenika lova.

3. Ako upravna vlast prvoga stepena nadje za potrebno, da odredi hajku, izdaće o tome odluku u kojoj ima navesti:

a) razloge zbog kojih je hajka određena, a naročito će istaknuti negativan rezultat poziva ovlašteniku glede tamanjenja prekobrojne divljači u datom roku,

b) lovište u kojem će se hajka održati,

c) mjesto, dan i sat, gdje će se sastati lovci, kao mesto, dan i sat gdje će se sastati hajkači,

d) da je u hajci slobodno ubijati samo životinje, na koje je određena hajka, te da ubijeni komadi pripadaju onome, ko ih ubije,

e) da je zabranjeno ubijati zaštićenu divljač, a onaj koji to učini, da će biti kažnjen po propisima § 87 Zakona o lovu,

f) da hajci mogu prisustvovati kao lovci samo one osobe, koje budu po upravnoj vlasti prvog stepena pozvane,

g) da nadležna opština ima odrediti potreban broj hajkača, koji ne smiju biti mlađi od 18 godina.

Ovdje valja navesti koliki je broj hajkača potreban.

h) da će one osobe, koje od opštine budu određene kao hajkači a tome se pozivu bez opravdanog razloga ne odazovu, biti kažnjene po propisima § 89 Zakona o lovu,

i) ime lovnog stručnjaka, koji će haj-



kom upravljati,

j) da je svaki dužan bezuvjetno se pokoravati odredbama upravitelja hajke.

4. Žalba protiv odluke o hajci na zvjerad nema odgodne moći.

5. Zabranjeno je u hajku voditi pse.

6. Kao hajkači ne mogu biti pozvane osobe, kojima je boravište (stan) udaljeno više od 10 km. od mesta sastanka hajkača. Nu i takovi mogu učestvovati kao hajkači, ako to sami žele.

7. Hajkačima je zabranjeno samovoljno sjeći, oštećivati ili beliti drveće. Tko to samovoljno učini kazniće se po odredbama Zakona o šumama. Ako se hajka održava u mladim šumskim krajevima valja na hajku pozvati i šumarskog stručnjaka, koji vodi upravu te šume, te koji će davati saveta, kako da se izbegne štetama.

8. Upravitelj hajke ne mora biti zvanična osoba, već se upravna vlast isto može povjeriti ikojem drugom iskusnom stručnjaku. Lovci koji prisustvuju hajci, ne moraju imati lovne karte, ali moraju imati dozvolu za držanje i nošenje oružja (oružni list).

9. Zakupac ili podzakupac opštinskog lovišta ili vlasnik izdvojenog lovišta, u kojem se održaje hajka, mora biti pozvan u hajku, a dužan je dati svoje čuvarsko osoblje, koje će hajci prisustvovati i koje će biti u pomoći upravitelju hajke.

10. Lovac koji izvan hajke ubije vuka (kurjaka) dobiva nagradu i to za odreslog vuka (kurjaka) 100 dinara, za odraslu vučicu 150 dinara, za odraslog čaglja 30 dinara, za mladog vuka i vučicu 25, za mladog čaglja 20 dinara.

11. Ova se nagrada isplaćuje iz banovinskog lovačkog fonda.

12. Za dokaz da je lovac ubio vuka (kurjaka) dužan je predočiti upravnoj vlasti 1. stepena ubijenu životinju ili njezinu kožu. Vlast će, uvjeriti se u istinosti, o tome sastaviti ne-taksirani zapisnik, a sa zadnjih nogu ubijene zveri podrezati sve pandže, da se tim koža označi i da se izbegne kasnijoj zloupotrebi.

13. Zapisnik sa predlogom za isplatu nagrade valja poslati Kr. banskoj upravi Primorske banovine, koja će nagradu doznaciti opštoj upravnoj vlasti prvoga stepena, a ova će ju isplatiti odnosnome lovcu na propisno taksiranu priznanicu.

## ČLAN 8

Uz § 39 Zakona o lovu

### Klip za pastirske pse

Na području cele Primorske banovine dozvoljeno je voditi pastirske pse samo sa drvenim klipom obešenim o vrat na taj način, da ovaj klip mora visiti psu neposredno ispod kolena prednjih nogu, i nesme biti tanji od 3 cm. niti kraći od 10 cm. U protivnom slučaju, smatraće se ovakovi psi kao skitnice.

## ČLAN 9

Uz § 75 Zakona o lovu

### Procena lovne štete i štete od divljači i postupak pred sudom za naknadu štete

#### A) Naknada štete.

1. U opštinskim lovištima, koja nisu s kojih god razloga data u zakup, ili u kojima je licitacija već provedena, ali najbolji nudilac nije još po upravnim vlastima kao zakupac potvrđen, ne plaća se za to vreme nastala šteta (§ 104 Zakona o lovu).

2. Štete počinjene na enklavama i polu-enklavama, koje su po § 7 Zakona o lovu pripojene izvodjenom vlastitom lovištu, dužan je naknadni vlasnik toga lovišta, izuzev u slučaju, kad po § 55 Zakona o lovu preduzeo dovoljne mjere za zaštitu dotičnog zemljišta od šteta po divljači, pa dokaže, da je oštećeni sam skrivio, što mere za zaštitu nisu uspele.

#### B) Sud za naknadu štete

1. U smislu § 58 Zakona o lovu zahteve za naknadu lovne štete ili štete od divljači do iznosa od 1000 dinara reševa Sud za naknadu štete.

2. Opšte upravne vlasti prvoga stepena dužne su prema propisu § 59 Zakona o lovu postaviti u područnim opštinama predsednike sudova i njihove zamenike i to najdalje u roku od 6 meseci po izminuću roka, predvidjenog u čl. 12 ove Uredbe.

3. Postavljenim osobama imaju se izdati dekreti o njihovom imenovanju.

4. Ime i stan predsednika i njegova zamenika ima opšta upravna vlast prvog stepena



na odmah saopćiti zakupnicima i vlasnicima lovišta, kao i nadležnoj opštini, koja će na uobičajeni način to objaviti u svom području.

5. Istovremeno pozvaće opšta upravna viast prvog stepena ovlaštenika lova, koji stalno boravi u srezu u kojemu je lovište, da imenuje svog pomoćnika u području sreza, kojemu će dostavljati pozivi i odluke.

6. Ako je u jednom lovištu više ovlaštenika lova, tada su oni dužni opunomoćiti i upravnoj vlasti prvoga stepena prijaviti jednu osobu, koja stalno boravi u srezu i kojoj će se pozivi i odluke dostavljati.

7. Imena vlasnika i zakupnika lovišta, odnosno njihovih pomoćnika, saopćiće upravna vlast prvoga stepena nadležnoj opštini kao i predsjedniku suda za naknadu štete i njegovom zameniku (§ 61 Zakona o lovu).

8. Predsednik opštine u kojoj je nastala šteta, pokušaće u svakom slučaju, da reši spor poravnanjem medju strankama u smislu propisa stava 1) § 63 Zakona o lovu.

9. Ne uspije li pokušaj poravnanja izmedju parbenih stranaka pred predsednikom opštine, to će ovaj prema odredbi stav 2) § 63 Zakona o lovu u roku od 3 dana obavestiti predsednika suda za naknadu štete, koji je dužan najdalje u roku od 8 dana odrediti raspravu na licu mesta i pozvati ovlaštenika lova kao i oštećenika, da na to ročište odrede svog člana suda.

10. Predsednik suda za naknadu štete dužan je u pozivu tačno navesti dan, sat i mesto kada i gdje će se ročište održati.

11. Ako koja stranka propusti odrediti svoga člana suda ako ovaj dodje bez valjanog punomoćja, a dotična stranka ne imenuje bez odlaganja i za isti pretes drugo lice, tada će predsednik suda za naknadu štete, ako je moguće — obzirom na vreme i udaljenost mesta ročišta od sedišta općine — o tome smesta obavestiti predsednika opštine, koji će odmah odrediti člana suda za tu stranku i poslati ga na raspravu.

12. Nije li moguće to odmah provesti, tada će predsednik suda za naknadu štete raspravu odgoditi i odrediti novo ročište u roku od 5 dana. U ovom slučaju snosi troškove ona stranka, po čijoj je krivici prouzrokovana odgoda ročišta (§ 89 Zakona o lovu).

13. Na ovo će ročište za stranku, čiji član suda nije na prvo ročište došao ili je došao ali nije imao valjanog punomoćja, pristupiti kao član suda lice određeno po predsedniku opštine.

### C) Procena štete

Predsednik suda za naknadu štete u prvom će redu prema odredbama § 67 Zakona o lovu nastojati, da se stranke poravnaju, kako u pogledu oštete tako i u pogledu troškova postupka. Ako poravnanje ne uspe, sud će na licu mesta doneti odluku.

#### I Dali je šteta učinjena vršenjem lova (lovna šteta)

Pri ustanovljivanju ove štete mora se utvrditi i zapisnički konstantovati:

a) da li su štete počinili lovci i njihovi pomagači ili njihovi lovni psi,

q) na čemu je počinjena šteta i gde ovdje valja navesti vrst kulture, useva, ploda itd. kao i mjesto, gdje je šteta počinjena u polju, šumi, vrtu, rasadniku, voćnjaku, vinogradu itd.)

c) kakova je šteta (izgrizeno žito, povrće, polomljene voćke, potrgana loza itd.),

d) količinu uništenog ili oštećenog useva i to po površini i po količini t. j. na kako velikoj površini i koliko, što treba da bude izraženo u kilogramima ili litrama. Kod kukuruza, voćaka ili čokot usalnuti ili će dati manje prihoda, te za koliko manje.

e) vrednost pronadjene štete izražene u novcu prema postojećim cenama u onom kraju i u ono vreme.

Za štetu počinjenu na ogradama, zidovima, plotovima, letvama itd. oštećeni ima pravo na oštetu samo u tom slučaju, ako je na pristupačnim mjestima napravio prolaze (prelaze, vrata, stube itd.), kojima se lovac može služiti.

#### II. Dali je šteta počinjena po divljači.

1. Pri ustanovljivanju ove štete valja najprije utvrditi dali je ovlaštenik lova u smislu § 55 Zakona o lovu preduzeo bio dovoljne mere za zaštitu dotičnog zemljišta od oštećenja po divljači i je li za te mere imao dozvolu nadležne opšte upravne vlasti prvoga stepena, nadalje će se ispitati i utvrditi, je li oštećenik sam skrivio, što do-



tične mere nisu uspele.

2. Ako se utvrdi, da je ovlaštenik preduzeo dovoljne mere za zaštitu dotičnog zemljišta od divljači, da je za to imao nadležnu dozvolu i da je oštećenik sam skrivio što ono nisu uspele, onda će se u odluci suda odbiti zahtev na oštetu, bez daljeg postupanja dok će se u protivnom još utvrditi:

a) da li je štetu zaista počinila divljač i kakova divljač te približno u koje je vreme šteta počinjena. Ovde treba naročito navesti po čemu je ustanovljeno, da je štetu počinila divljač t. j. da li je to ustanovljeno po tragovima, po otiscima zubi na ogrizotinama, po izmetinama, ili po načinu kako je šteta napravljena.

U koliko bi sud našao, da postoji sumnja, da li je šteta počinjena po zaštićenju ili po nezaštićenju divljači (vranama, svrakama, čavkama itd.) odnosno po domaćim životinjama, tada u tom slučaju može sud raspravu odgoditi i odrediti ponovni očevid, na koji će se pozvati po sudu imenovani stručnjak. Trošak stručnjaka pada na teret stranke, koja podlegne u sporu.

Ako je šteta počinjena na šumskom drveću ili na šumskim kulturama, tada će se prema potrebi na raspravi pozvati stručnjak, koji će vrednost oštete izračunati po principima nauke o računanju vrednosti šuma.

b) u daljem postupku valja ustanoviti sve što je navedeno pod I. tačke c do e,

c) ako je šteta počinjena u voćnjacima, kućnim vrtovima i rasadnicima i na pojedinim mladim voćkama, tada valja ustanoviti, dali je oštećenik u smislu § 56 Zakona o lovu poduzeo sve mere, kojima razuman gospodar po pravilu štiti takove nasade.

III. Odlaganje rasprave i ponovni uvidjaj na licu mesta berbom ili žetvom.

1. Ako bi se iznos štete, prema mišljenju suda za naknadu štete, mogao utvrditi tek za vreme berbe ili žetve, sud će na zahtev koje od stranaka odložiti raspravu i ponoviti uvidjaj na licu mesta pred berbom ili žetvom (§ 68 Zakona o lovu).

2. O ovoj svojoj odluci ima sud za naknadu štete sastaviti zapisnik u koji valja

uneti sve podatke navedene pod I. tačke a do e, odnosno pod II. st. tačke a do c.

3. Drugu procenu pred berbom ili žetvom ima pravodobno zatražiti oštećenik kod predsednika suda za naknadu štete, koji će najdalje za 8 dana odrediti ročište na licu mjesta i na iste pozvati članove suda, koji su prisustvovali prvoj proceni, kao i oštećenika i ovlaštenika lova.

4. Propusti li oštećenik za vremena zatražiti drugu procenu, gubi pravo na oštetu (§ 62 Zakona o lovu).

5. U koliko koji član suda, koji je prisustvovao prvoj proceni, ne bi mogao s kojih god razloga doći i na drugu procenu, može interesovana stranka imenovati drugog člana suda.

6. Kod druge procene, koja se vrši pred berbu ili žetvu ima se pored svega nabrojenoga pod I. odnosno pod II. iskazati takodjer u koliko se razlikuje veličina štete nadjene kod prve procene od one, nadjene kod druge procene, te uporediti prihod na parcelama, na kojima je šteta nastala, sa prihodom okolinskih neoštećenih parcela, uzevši kod toga u obzir i način berbe, gnojenje zemlje i tome slično na oštećenju parceli.

7. Zapisnik koji se pravi pred sudom za naknadu štete ima se sastaviti u smislu § 70 Zakona o lovu, nu u njemu valja navesti takodjer i troškove vlasti označene u § 69 Zakona o lovu, kao i ime one stranke, koja je osudjena na snošenje tih troškova.

8. U zapisnik će se na koncu uneti tačna pouka o pravnom sredstvu za pojedine izreke odluke, naime, da glede štete nije dopušten redoviti pravni lek, jer je odluka o šteti u smislu stava I. § 73 izvršna, dok da glede troškova postupka pridođa pravo žalbe nezadovoljnoj stranci u roku od 15 dana po primitku putem suda za naknadu štete na nadležnu opštu upravnu vlast prvoga stepena (§ 73 st. 2).

9. Konačno će se istaknuti u zapisniku, da izvršenje odluke spada u nadležnost opšte upravne vlasti prvoga stepena u čijem području leži sud za naknadu štete. —

10. Ovako sastavljeni zapisnik, koji ujedno važi kao odluka, predaće predsednik suda za naknadu štete opštini (§ 70 Zakona o lovu) a ova će po jedan primjerak, potpisan od svih članova suda za naknadu štete dostaviti strankama (§ 71 Zak. o lovu).



## ČLAN 10

Uz § 84 Zakona o lovu

## Način upotrebe i rukovanja banovinskim lovačkim fondom

1. U banovinski lovački fond ulaze prihodi označeni u § 83 Zak. o lovu.

2. Iz ovog fonda mogu se u smislu § 84 Zakona o lovu vršiti isplate samo za unapredjenje lovstva i to:

a) za održavanje tečajeva za izobrazbu lovačkog osoblja. Pravilnik o stvaranju, trajanju i naučnom radu tečajeva, te honoraru nastavniciima, propisivaće Ban,

b) za isplatu nagrada predviđenih u čl. 7 ove Uredbe za ubijene vukove,

c) za naplatu šteta po odredbama § 51 Zakona o lovu, počinjenih po divljim svinjama

d) za davanje nagrada i potpora piscima stručnih knjiga i djela o lovstvu,

e) za nabavu domaćih i stranih lovačkih stručnih knjiga i časopisa,

f) za davanje potpora u svrhe naučnih istraživanja iz oblasti lovstva i nabavu naučnih pomagala, instrumenata, modela i objekata potrebnih za naučna istraživanja, naročito za davanje potpora Gospodarsko-šumarskom fakultetu za potrebe katedre iz lovstva, te naučne ekskurzije djaka fakulteta,

g) za davanje novčanih potpora Saveza lovačkih udruženja Primorske banovine u Splitu u svrhu organizacije rada, održavanja naučnih predavanja u raznim krajevima Primorske banovine, u koliko se ta predavanja odnose na lov, kao i na lov u vezi sa opštom narodnom privredom,

h) za sprečavanje raznih zaraznih bolesti divljači.

3. Sve svote prikupljene tokom jednog meseca u smislu § 83 Zakona o lovu slaće se najdalje do 10 idućeg meseca blagajni Kr. banske uprave zajedno sa iskazom naplaćenih svota.

4. Blagajna Kr. banske uprave u Splitu raspolaže sa primljenim svotama za banovinski lovački fond po rešenjima Bana Primorske banovine donošenjem u smislu ove Uredbe.

5) O primicima i izdacima Banovinskog lovačkog fonda vodiće Financijsko odeljenje

banske uprave knjigu.

6. Finansijsko odeljenje banske uprave sastaviće koncem svake godine, no najkasnije tri meseca po završetku godine završni račun o godišnjem poslovanju i predložiće ga Banu na odobrenje.

7. Isplate po tačkama d), e), g), i h), vršiće se po saslušanju Saveza lovačkih u društva Primorske banovine u Splitu.

## ČLAN 11.

Uz § 92 Zakona o lovu

## Oštete za ubijenu, ozledjenu ili uhvaćenu divljač

Prema odredbi § 92 Zakona o lovu određuje se za živu divljač sledeći cenovnik:

1. Za jelena ili jelena šarenjaka	Din.	5000
2. za jelenju košutu bilo koje vrsti	"	6000
3. za divojarca	"	1000
4. za divokozu	"	1500
5. za srndaće	"	1000
6. za srnu	"	1500
7. za zeca	"	80
8. za tetreba gluhana ili tetrebku	"	400
9. za tetreba ruževca ili tetrebku	"	300
10. za leštarku ili snežnicu	"	50
11. za jarebicu kamenjarku (grivnu) ili poljsku kržu	"	25
12. za fazana petla	"	100
13. za fazana koku	"	150
14. za droplju veliku	"	500
15. za droplju malu	"	200
16. za divlju gusku ili divlju patku (plovku)	"	30
17. za šljuku svake vrste	"	40
18. za prepelicu ili prдавca	"	15
19. za goluba ili grlicu	"	10
20. za svaku drugu pernatu šumsku poljsku i barsku zaštićenu divljač	"	10
21. za divlju svinju stariju od 1 g.	"	1000
22. za divlju svinju do jedne god.	"	400
23. za lisicu	"	150
24. za jazavca	"	50
25. za čagalja	"	150
26. za kunu zlaticu	"	600
27. za kunu belicu	"	400
28. za tvora	"	100
29. za zerdara	"	400
30. za lisicu	"	40



31.	za vidru običnu	"	600
32.	za vidru močvaricu	"	500
33.	za morskog medu	"	150
34.	za kunića	"	30
35.	za vevericu	"	5
36.	za puha	"	5
37.	za tekunicu	"	5
38.	za hrčka	"	5
39.	za orla kostreba	"	600
40.	za orla krstaša	"	300
41.	za orla lešinara	"	200
42.	za orla kliktavca	"	150
43.	za druge vrste orlova	"	100
44.	za ušara	"	200
45.	za sve vrste sokolova	"	20
46.	za mišara	"	50
47.	za lunja	"	20
48.	za jastrebove	"	25
49.	za kopce	"	10
50.	za eje	"	30
51.	za sove	"	25
52.	za gavrane	"	20
53.	za vrane, čavke i svrake	"	2
54.	za čaplje	"	50
55.	za rode	"	70
56.	za ronde i gnjurce	"	10
57.	za gušavce	"	15
58.	za vrančeve	"	15
59.	za čigre	"	10
60.	za galebove	"	5
61.	za gnjurce pondurke	"	20
62.	za medveda	"	2000
63.	za risa	"	600
64.	za divlju mačku	"	150
65.	za vuka	"	200
66.	za kvarenje gnjezda, vadjenje jaja i mladila	"	100

Za gore navedenu divljač, koja je imala svrhu rasplodjenja ili koju posebnu svrhu povisuje se gornje cene za 50%.

#### ČLAN 12

Uz § 96 Zakona o lovu

#### Davanje pod zakup prava lova na opštinskim lovištima

1. U smislu odredbe § 96 Zakona o lovu imaju se primeniti propisi Glave 1. istoga zakona, po kojima se pravo lova na opštinskim lovištima daje pod zakup na pod-

ručju srezova: 1) Benkovac, 2) Biograd n-m, 3) Hvar, 4) Imotski, 5) Knin, 6) Korčula, 7) Makarska, 8) Metković, 9) Preko, 10) Sinj, 11) Split, 12) Supetar i 13) Šibenik nakon što prodje rok od deset godina iza proglašenja ove Uredbe. Posle toga roka od deset godina Sreska načelstva u tim srezovima dužna su, da izvrše sve radove oko razgraničenja opštinskih lovišta, te da oglose i objave licitaciju tih lovišta po propisima Glave 1. Zakona o lovu.

2. Medjutim, u cilju zaštite lova, odobrava se lovačkim udruženjima, da u pogledu lovišta mogu pojedinim općinama ugovoriti i uzimati lovišta pod zakup i pre isteka roka od deset godina.

3. Propisi Glave i. Zakona o lovu, po kojima se pravo lova na opštinskim lovištima daje pod zakup, primeniće se na području srezova: 1) Bugojno, 2) Konjic, 3) Livno, 4) Ljubuški, 5) Mostar, 6) Prozor, 7) Stolac, 8) Tomislav grad, nakon što prodje rok od deset godina iza proglašenja ove Uredbe, a kroz to vreme se u tim srezovima ima provesti izlučenje opštinskih šuma i pašnjaka (baltalika i mera). Posle toga roka od deset godina sreska načelstva dužna su, da izvrše sve radove oko razgraničenja opštinskih lovišta, te da oglose i objave licitacije tih lovišta po propisima Glave 1. Zakona o lovu.

#### ČLAN 13

Uz § 108 Zakona o lovu

#### Način otkupa i odredjivanje visine otkupnine postojećih rezervata lova (pridržanih lovnih područja, lovnih zabrana)

1. Po odredbama § 108 Zakona o lovu mogu se na zahtev sopstvenika opterećenog zemljišta otkupiti rezervati lova na tuđem zemljištu

2. U tu svrhu treba, da se sopstvenik opterećenog zemljišta, ako želi da otkupi rezervat lovu na svom zemljištu, obrati pismeno sa svojim zahtevom onoj upravnoj vlasti prvog stepena, u čijem području dotično zemljište leži.

3. Tome svom pismenom zahtevu mora



sopstvenik opterećenog zemljišta, da predloži gruntovni izvadak (izvadak iz zemljišne knjige) i merilo zemljišnog katastra.

4. Sresko će načelstvo na temelju toga zahteva u roku od mesec dana odrediti na licu mesta komisijski izvid na trošak stranke ako stranka u tu svrhu položi potrebni putni predujam po propisima Uredbe o naknadi putnih i selidbenih troškova državnih službenika, koja u to doba bude na snazi.

Za predsednika komisije određuje se Sreski načelnik, odnosno njegov zamjenik, a za članove: šumarski referent Sreskog načelstva, geometar za evidenciju zemljišnog katastra i predsednik opštine, u kojoj predmetno zemljište leži, te delegat Sreskog lovačkog udruženja.

6. Ova je komisija dužna, da na licu mesta zapisnički ustanovi visinu vrednosti otkupa i to prema položaju i površini zemljišta, te prema lovnim prilikama toga kraja naročito obzirom na vrstu i na stanje divljači u tome rezervatu lova.

7. O visini vrednosti otkupa daje u zapisnik svaki član svoje mišljenje, a odluku na temelju tih mišljenja, donosi po svojoj

uvidjavnosti Sresko načelstvo.

8. Protiv ove odluke ima stranka pravo žalbe u roku od 15 dana na Kr. Bansku upravu Primorske banovine u Splitu putem sreskog načelstva.

9. Prihodi od ovakovih otkupa ulaze prema stavu 7 § 83 Zakona o lovu u Banovinski lovački fond.

## Završne odredbe

### ČLAN 14

Prekršaj ove Uredbe kažnjavaće se po §-u 89 Zakona o lovu novčanom kaznom od 30 do 1000 dinara, u koliko za pojedine slučajeve nije određena posebna kazna u Zakonu o lovu.

### ČLAN 15

Ova Uredba stupa u život danom obnarodovanja u „Službenim novinama i istim danom prestaju važiti svi dosadašnji propisi o lovu protivni odredbama ove Uredbe, a ima se objaviti i u „Službenom glasniku“ Primorske banovine.

Ban Primorske banovine :

**Dr. JOSIP JABLANOVIĆ** v. r.

Služe se sa originalom

Split, 21. I. 1935 god.



# Što će biti sa kamenjarkama ?

U prošloj sezoni svim je lovcima pao u oči nevjerojatno malen broj kamenjarki. To je stanje primjećeno već u početku lovne sezone, pa su se mnogi lovci tješili jarebicama, koje će se pred zimu sa planina vratiti u nizine, ali je ta nada ostala neispunjena.

Gdje su jarebice? Zašto ih nema više?

O tome se je pitanju u lovačkim krugovima mnogo debatiralo. Dok su jedni bili mišljenja, da jarebice uništava bolest, to su drugi smatrali, da je nestajanje jarebica razlog otpadaka prirasta u 1932, 1933 i 1934 godini.

Ako ta dva mišljenja tačnije analiziramo, dolazimo do zaključka, da su svi lovci bili jednog mišljenja i to mišljenja, da medju jarebicama hara bolest, jer je jedino bolest mogla poništiti pomladak u god. 1932, 1933 i 1934.

Ko je poznao stanje jarebica u 1932 godini, još bolje rečeno u 1933 godini, taj se je zaista morao pitati, što će biti sa kamenjarkama, ako se tempo propadanja jarebica ne zaustavi, jer je razlika izmedju brojčanog stanja jarebica u 1931 i 1934 godini tolika, da će jarebice za nekoliko godina potpuno nestati, ako u najkraćem vremenu bilo priroda bilo čovjek ne eliminiše one faktore, koji jarebice u tolikoj mjeri uništavaju.

Samom konstatacijom, da se brojčano stanje jarebica već od 1932 godine nalazi u stalnom opadanju i mišljenjem, da to opadanje izaziva neka bolest, nismo ništa postigli, a nikako nije na mjestu, da prekrštenih ruku, nadajući se u Božju pomoć, gledamo, kako kamenjarke, ta plemenita ptica, taj veliki kapital brzo propada. Naša je dužnost, da tražimo puta i načina, kako bi se jarebice spasile, a na pitanje, da li je to moguće ili nemoguće, odgovorićemo tek onda, kad ustanovimo razlog propadanju jarebica.

U decembru mjesecu prošle godine naredio sam kao šef šumske uprave u Mostaru cjelokupnom osoblju, da mi nađu i dostave ekskreme jarebica i mrtve jarebice, jer sam bio uvjeren, da će se analizom takovih ekskremenata odnosno kadavera moći ustanoviti bolest, koja medju jarebicama hara, ako ta-

kova bolest uopće postoji. Prve abnormalne ekskreme, nadjene u dvorskom lovištu Busak dostavio mi je čuvar toga lovišta već nakon nekoliko dana, a nekoliko dana kasnije našao sam takove ekskreme i ja sam u kršu u Čitluku. Te sam ekskreme odmah otpremio Veterinarskom Fakultetu u Zagrebu na pretragu. Nije dugo trajalo, pa sam dobio i jednu mrtvu jarebicu, koju je našao jedan lovac u selu Vrapčići kod Mostara. I taj sam kadaver (sa primjernim sprovodnim aktom) otpremio prednjem fakultetu na pretragu.

Te je ekskreme i kadaver veterinarski fakultet temeljito pretražio, pa je svojim aktom br. 206/35 od 25. I. o. g. javio šumskoj upravi u Mostaru, da su u ekskrementima ustanovljene Oociste kokcidija, a Bujatrička je klinika toga fakulteta svojim aktom br. 49/35 od 26. II. o. g. javila istoj upravi, da su se u kadaveru jarebice ustanovile bolesti:

1. Kokcidioza,
2. Heterakiasis,
3. Leukoza,
4. Oedema pulmonum acutum

Dakle ne samo jedna nego odmah četiri bolesti, od kojih su tri stvarno opasne po jarebice.

Obirom na svrhu ovoga članka treba da sve te bolesti tačnije upoznamo.

Oedema pulmonum acutum (upala pluća) u ovom je slučaju slučajna bolest, koja na općenito stanje jarebica ne igra nikakvu ulogu, pa radi toga o toj bolesti nećemo dalje govoriti.

Kokcidioza (metiljavost, Enteritis catarrhalis acuta coccidica, po Hutyri i Mareku Coccidiosis intestinalis avium, Weisse Ruhr des Geflügels). Ova je bolest crijevna bolest, epideičnog karaktera, koja je naročito opasna po piliće.

Kokcidioza se kod jarebica javlja u mladosti (isto tako i kod fazana i lještarki) u toplim i vlažnim godinama i učini velike štete, dok starije jarebice nose oociste (parazitonoše) a da ne pokazuju kliničke simptome.

Eckhardt tvrdi, da mortalitet jarebica o-



boljelih na kokcidiozi iznaša 60—70%, ali se može desiti i to, da uginu sve mlade jarebice.

Kako kod starih tako su i kod mladih jarebica oboljelih na kokcidiozi ekskrementi puni prouzročnika te bolesti t. j. oocista, koje su vanredno otporne. Ovim se oocistima zaraži hrana i voda, a hranom i vodom ulaze te oociste u tijelo jarebica, gdje se u crijevima dalje razvijaju (sporoblaste . . . preko merozoita . . . opet oociste, koje se izbace).

Glavni simptom te bolesti je proljev. Kasnije nastupa pored ostalih manje važnih simptoma pomanjkanje apetita, radi čega jako omršavi.

Terapija niti u kokošinjcima ne pomaže puno, kamo li u slobodnoj prirodi, gdje je uopće nemoguća.

Kokcidioza je kod jarebica tipična pojava u vlažnim godinama kao Coccidiosis intestinalis cuniculi (metiljavost kod zečeva) i coccidiosis ovium et caprarum (metiljavost kod ovaca ili koza). Vrlo interesantno je i to, da je Jowett-u uspjelo domaće piliće zaraziti sa Coccidium cunuculi (prouzročnik zečje metiljavosti), a Fantham-u mlade golubove sa coccistama od lještarki.

**Heterakiasis.** Prouzročnik te bolesti je heterakir, jedan crv (glista, Spulwurm beim Geflügel), koji liči na trakavicu. Jaja toga parazita izbacuju se u ekskrementima, u kojima se može samo u vodi ili vlažnim tvarima i to opet samo kod odgovarajuće temperature (topline) razviti embrio. Takovim se jajima zaraze jarebice sa hranom i vodom, pa se nakon izvjesnog procesa (kao kod Askarida, koji su opasni po tetrijeba) u crijevima razvijaju gliste.

Dakle je i ta bolest infektivna i tipična pojava u vlažnim godinama.

Ta je bolest opasna po piliće, dok se starije jarebice ovom bolešću rijeđe zaraze.

Simptomi: mršavost, mlitavost, ispadanje perja i proljev.

**Leukoza** (Leucosis, Hühnerleucose, Leukämie der Hühner). Infektivna bolest, koju prouzrokuje jedan virus, a koji do sada nije poznat. Anatomska karakteristika te infektivne bolesti je hiperplazija organa za stvaranje krvnih zrnaca, a klinička karakteristika je znatno smanjenje crvenih krvnih čelija, a više puta jednostrano množenje bijelih

krvnih čelija u krvotoku.

I ovoj su opasnosti mnogo više izloženi pilići nego stare jarebice. Bolest traje obično 8 do 14 dana, kadkada od 1—3 mjeseci, a momentana smrt nije nikakva rijetkost. Jarebica sama od te bolesti rijetko kada ozdravi. I za tu bolest je terapija u slobodnoj prirodi nemoguća.

Diagnoza je dakle tu! Nikakvo mišljenje nego nepobitne činjenice! Evo jasan odgovor, zašto jarebica nema!

Važno je to, da su najopasnije bolesti Kokcidioza i Heterakiasis opasne po piliće, dok starijim jarebicama te bolesti ne mogu baš mnogo škoditi, a nadalje je obzirom na stvar važno i to, da su te bolesti tipične pojave u vlažnim godinama.

Kako je bilo neophodno potrebno, da ustanovimo razlog nestajanja jarebica, tako je potrebno i to, da ustanovimo, kako te bolesti uplivaju na brojčano stanje jarebica.

Zamislimo si jedan kompleks, gdje se je u proljeće 1932 godine nalazilo 1000 jarebićih gnijezda.

1. Na tome se je dakle kompleksu te godine nalazilo 2000 starih jarebica

2. od gnijezda pod 1 propalo je (vrane, švrake, lisice, kunice, kerovi, mačke, čobani, sakupljači kozlaca itd.) 50%, ostalo je dakle . . . . . 500 gnijezda;

3. na jedno gnijezdo dođe poprečno 8 jaja, dakle je bilo u gnijezdima pod 2. . . . . 4000 jaja

4. od jaja pod 3. bilo je plodnih 90%, dakle se je izleglo 3600 pilića;

5. od bolesti, grabežljivaca itd. propalo je do idućeg proljeća 90% pilića, ostalo je dakle za gnijezdenje u 1933 g. 360 pilića;

6. od jarebica pod 1. propalo je (od grabežljivaca, krivolovaca, lovaca, itd.) 50%, pa je istih za gnijezdenje u 1933. godini ostalo . . . . . 1000 komada.

U 1933 g. gnijezdilo se dakle 1360 jarebica

1. Te su jarebice u 1933 godini imale . . . . . 680 gnijezda;

2. od tih je gnijezda propalo 50%, ostalo je dakle . 340 gnijezda;



3. na jedno gnijezdo po-  
prečno 8 jaja, dakle je bilo u  
gnijezdima pod 2. . . . . 2720 jaja;
4. od jaja pod 3. bilo je  
plodnih 90%, izleglo se je  
dakle . . . . . 2448 pilića;
5. pilića pod 4. propalo  
je 90%, pa je za gnijezdenje  
u 1934. godini ostalo . . . . . 245 pilića;
6. od jarebica pod 1. o-  
stalo je za gnijezdenje u 1934.  
godini 50% . . . . . 680 komada.
- U 1934 g. gnijezdilo se dakle **1025 jarebica**
1. Te su jarebice u 1934.  
godini imale , . . . . . 513 gnijezda;
5. od tih je gnijezda pro-  
palo 50%, ostalo je dakle . . . . . 275 gnijezda;
3. na jedno gnijezdo po-  
prečno 8 jaja, dakle je bilo u  
gnijezdima pod 2 . . . . . 2056 jaja;
4. od jaja pod 3. bilo je  
plodnih 90%, izleglo se dakle 1850 pilića;
5. pilića pod 4. propalo  
je 90% pa će ostati za gnije-  
zdenje u 1935. godini . . . . . 185 pilića;
6. od jarebica pod 1. o-  
staće za gnijezdenje u 1935. g. 513 komada.

Prema tome će u 1935.  
godini gnijezditi . . . . . **698 jarebica**

Prema prednjoj kalkulaciji odnosio bi se broj jarebica u proljeće 1932. godine prema broju jarebica u proljeće 1935. godine kao 3:1, što bi značilo, da je u 1932. godini bilo tri puta toliko jarebica, koliko ih ima sada u 1935. godini.

Da li se taj odnos slaže sa stvarnim stanjem jarebica u 1932. i 1935. godini?

U Mostar sam došao u maju 1932. godine. Kad sam u jesen te godine lovio jarebice, nisam se mogao načuditi ogromnom broju jarebica (prije ih naime nisam poznavao). Ja sam se čudio, a drugi lovci su tada tvrdili, da taj broj ne pretstavlja niti polovicu jarebica iz 1931. — Ta je godina bila vlažna, pa se je znalo, da je u proljeće te godine radi čestih padavina i kasnih mrazova uginuo sav pomladak.

U jesen 1933. godine ista slika. Jarebica je bilo jedva polovicu prošlogodišnjih. I ta je godina bila vrlo nepovoljna za pomladak, koji je radi toga otpao.

Proljeće 1934. godine bilo je toplo sa malo padavina tako, ta su se mogle jarebice lijepo razvijati. Ali to nije trajalo dugo. Nastupile su kiše, dosadne kiše, a u decembru mjesecu te godine morao sam konstatirati, da nema niti polovicu jarebica iz 1933. godine. Bilo je doduše jarebica, ali za Busak, koji predjel obzirom na jarebice barem u našoj državi nema konkurenta, ipak mnogo, mnogo premalo.

Prednji se dakle račun nikako ne slaže sa stvarnim stanjem jarebica u prirodi u 1932. i 1935. godini. Prema pojedinim posmatranjima stvarnog stanja se broj jarebica u 1932. godini prema broju 1 1935. godini ne odnosi kao 3:1 nego po mom uvjerenju najmanje kao 8:1.

Godine 1932., 1933. i 1934. bile su za jarebice vrlo nepovoljne, jer su bile vrlo povoljne za razvoj prednjih bolesti, a Eckhardt tvrdi, da od kokcidioze mogu uginuti sve mlade jarebice, dok se iz prednjeg opisa bolesti vidi i to, da te bolesti traže svoje žrtve i u redovima starih jarebica. Radi toga smatram, da možemo mirne duše uzeti, da je u godinama 1932., 1933. 1934. otpalo poprečno najmanje 95% pilića i 60% starih jarebica. Ako dakle u prednjem računu pod stavkom 5. i 6. računamo sa ovim procentima, onda dolazimo i računskim putem do zaključka, da se brojčano stanje jarebica u proljeće 1932. godine odnosi prema brojčanom stanju jarebica u proljeće 1935. godine kao 8:1.

Stanje jarebica ovisi o sudbini pomlatka. To se jasno vidi iz prednjeg računa. Ako ostaje na životu samo 30% pilića, dakle kod gubitka prirasta od 70%, brojčano se stanje jarebica, pa i kod gubitka starih jarebica od 60% još uvijek poboljšava. I iz toga se vidi, da je u zadnjim godinama kod jarebica po srijedi općeniti pomor pilića, što Eckhard, dakako za vrlo loše vremenske prilike i predviđa, a u prošlim su godinama, naročito u 1932. i 1933. takove prilike stvarno i vladale.

Pošto su nam poznati uzroci pomora jarebica kao i upliv tih uzroka na stanje jarebica od 1932. godine pa sve do proljeća ove godine, to se kao logična posljedica postavlja pitanje, kakva će biti sudbina jarebica, ako se prilike koje su do sada uplivala na brojčano stanje jarebica, ne promjene?



Vratimo se opet naprijed iznešenoj kalkulaciji!

Ako uzmemo, da je od 1932. godine t. j. godine, kad su se predmetne bolesti pojavile.

1. od gnijezda propalo 50%,
2. računajući na gnijezdo 8 jaja, propalo 10% jaja,
3. od izleglih pilića propalo 95% i

4. od jarebica, koje su jedne godine gnijezdile, propalo do idućeg gnijezdenja 60%, onda će nam, ako se do sada vladajuće prilike nikako ne promjene, u proljeće 1938. godine dakle nakon tri godine u predjelima, gdje je bilo u proljeće 1932. godine 2000 jarebica, ostati samo 28 jarebica za gnijezdenje, a to je katastrofa!

Možemo li u toj teškoj situaciji išta učiniti za spas jarebica ili moramo da stvar prepuštimo volji prirode?

Na prirodu ne smijemo da računamo, jer nikako nije nemoguće, da će biti još nekoliko vlažnih godina. Meteorolozi tvrde, da je nastupio period sunčanih pjega. Taj period karakterišu navodno česte oborine. Ako je to istina, onda ne možemo očekivati godine povoljne za razvoj jarebica. Navodno taj period traje već nekoliko godina, a u svemu trajaće 11 godina, a isključeno je suzbijanje postojećih bolesti u slobodnoj prirodi! Uklanjanje oboljelih jarebica, dezinfekcija lokava i hrane, davanje lijekova itd. itd. provedivo je u kokošinjcima i u zatvorenim dvorištima, a nikako u prostranom terenu.

Ali usprkos svemu tome utemeljena je nada, da možemo spasiti jarebice barem od potpune propasti, dakako, ako ispunimo izvjesne uslove.

Bujatrička klinika veterinarskog fakulteta u Zagrebu u svome aktu broj 25/35 kaže: „Jedino moguća mjera je štednja jarebica t. j. neubijanje, da se proces riješi prirodnim načinom, jer je terapija valjda nemoguća“, dakle drugim riječima: spriječiti uništavanje jarebica od strane čovjeka i životinja-grabežljivaca.

To je tačno! Čuvati treba preostale jarebice, a te su u prvome redu stare jarebice, kojima su bolesti — kako smo prije konstatali — mnogo manje opasne, a moguće i izvjestan, premda vrlo malen broj mladih jarebica!

Ako hoćemo da spasimo jarebice bezuslovna je dakle potreba:

1. zabrana lova na jarebice sve dotle, dok jarebice ne postignu normalno brojčano stanje,
2. energično i bezobzirno suzbijanje krivolovstva i uništavanje grabežljivaca.

Ja sam uvjeren, da će nadležna vlast obzirom na postojeće očajno stanje biti na mjestu, te zabraniti lov na jarebice, ako samo ta mjera neće biti dovoljna. Samom zabranom lova nećemo postići cilj, ali je ta mjera ipak neophodno potrebna, jer nam je obzirom na opasnost, koja prijete, svaka živa jarebica od neprocjenjive vrijednosti.

Težište dakle leži na suzbijanju krivolovstva i uništavanju grabežljivaca.

Grabežljivci se doduše uništavaju, ali premalo. U današnjoj situaciji bilo bi vrlo umjesno, kad bi se ne samo za vukove nego i za ostale grabežljivce, opasne po jarebice, priznala izvjesna nagrada. Imajmo na umu, da jedna lisica ugrabi dnevno barem jednu jarebicu, a gdje su ostale životinje (jastreb!)?

Krivolovstvu posvetio sam uvijek naročitu pažnju, ali moram da priznajem, da kod toga nisam postigao skoro nikakav uspjeh. Kao opasna sretstva po jarebice dolaze u obzir koševi. Uništen je doduše priličan broj tih koševa u terenu, ali ni u jednom se slučaju nije mogao ustanoviti krivac. Novi se koš napravi za po dana, pa što mi onda pomaže uništavanje koševa, kad ne znam krivca? Ja znam, a u Mostaru sam već tri godine, da se koševima jarebice na veliko hvataju, pa se onda te jarebice u gradu nudu na prodaju, pa čak i u kućama legalnih lovaca, a do danas meni nije poznato, da li se je od strane lovaca samo jedan takav slučaj nadležnoj vlasti prijavio.

Istina, da suzbijanje krivolovstva spada u službenu dužnost šumarskih organa, ali ovi sami krivolovstvo ne mogu spriječiti, jer to nije njihova jedina dužnost, ali bi se to moglo postići pomoću lovaca. Lovci nemaju samo prava nego i dužnosti, a najglavnija je njihova dužnost suzbijanje krivolovstva. Lovci sve znadu, pa kad bi i svaki lovac suzbijanje krivolovstva smatrao za svoju dužnost, onda ne bi bilo teško ukloniti štetu, koju nanose baš koševi.

Lovci! U vašim je rukama sudbina jarebica! Opasnost je velika, budite na mjestu i nemojte računati na Božju pomoć! Ne dajte, da naš krš izgubi svoj čar, tu plemenitu pticu, kojom se možemo ponositi samo mi!



# Kukavica (Cuculus canorus)

Malo je koja ptica poznata u našem narodu kao kukavica, pak se čak često spominje i u narodnim pjesmama, pa i u običnom govoru kao simbol udovica, sirota itd.

Kukavica, iako je vrlo korisna, a možemo reći jedna od najkorisnijih ptica za gospodarstvo, ipak je radi njezine skitnje i kukanja prezirna. Ljudi je rado uništavaju uvjereni da njezino kukanje sluti na zlo.

„Zapjevala crna kukavica  
Usred zime kad joj nije vrijeme,“

— — — — —  
„Kukaj, kukaj crna kukavice“

— — — — —  
Al' u dvoru kuka kukavica:  
To ne bila crna kukavica,  
Već njihova ostarjela majka.

Kukavica je ptica selica koja se već u rano proljeće vraća u naše krajeve, te se javlja svojim jakim i jasnim glasom: „Kuku“ po čemu je dobila i ime — kukavica. Poznato je da kukavica ne vije svoga gnijezda, već nese jaja u gnijezda drugih manjih ptica koje svoje mlade odgajaju isključivo crvićima, ličinkama i gusjenicama. Koji je uzrok tom njezinom nedostatku, nije tačno utvrđeno jer su kod prirodoslovaca o tome razna mišljenja. Vjeruje se da nosi malo jaja, i to prvo od drugog u razmaku od 15—20 dana tako da bi u prvom klica života uginula dok drugo snese, pak je radi toga prisiljena da nese jaja u tuđa gnijezda u kojim se nalaze jaja slična njezinom jajetu.

Čim se kukavče iz jaja izvali krupnije je i proždrljivije od ostalih; brzo raste pak svojom glomaznošću istisne slabije iz gnijezda koji pokapaju i ostane sam u gnijezdu. Vrlo rijetko se nađu dva kukavičja jaja u jednom gnijezdu, a ako se nađu to posljednje potječe od druge kukavice. Dvije

mlade kukavice u jednom gnijezdu ne mogu se odgojiti, jedna od njih mora od gladi poginuti.

Prirodoslovac Svend Flenron saopćuje, glede nesenja jaja kukavice, slijedeća opažanja pastora Bertoda iz okolice Slangernpa u sjevernom Jütlandu.

Svaka kukavica imade svoje zasebno okruženje u kojemu traži gnijezda sposobna za leženje svojih jaja. Moguće je da istodobno mučak druge svoje protivnike iz tog okruženja odalečuje i progoni.

U lako pristupačna gnijezda snese kukavica svoje jaje neposredno kod drugih zgodna, kao n. pr. kod carića, snese kukavica jaje na tlu, te ga zatim kljunom spusti u gnijezdo.

Događa se kod ptica koje gnijezde u šupljem drveću, da mlada kukavica ne može izaći na leto, pa da mora uginuti u gnijezdu.

Vjerovatno je da kukavica snaša svja jaja u gnijezda one vrste ptica po kojoj je i sama bila odgojena. Tim možemo opravdati i sličnost boje kukavičjeg jajeta sa jajima nalazećim se u gnijezdu koje je kukavica za leženje odabrala. Nađe li kukavica u zadnji čas prije leženja jaja, odabrano gnijezdo razorano, tada u nevolji potraži drugo gnijezdo, ali se tada boja kukavičjeg jajeta bitno razlikuje od boje jaja u gnijezdu.

Događa se da kukavica snese svoje jaje u gnijezdo koje izrazite sjemenožderke, n. pr. crvenoprskog čirka koji nije nikako u stanju da mladu kukavicu othrani.

I ko kukavica podmetanjem svojih jaja, čini štetu na manjim pticama, korist od nje je kudikamo veća, jer se isključivo hrani ličinkama i gusjenicama koje su vrlo štetne gospodarstvu pa je stoga moramo čuvati.





## Dalmatinski psi, koji u Dalmaciji nestaju, u Engleskoj su veoma omiljeni i na velikoj cijeni

U Engleskoj skoro svako zna za Dalmaciju, ali ne toliko zbog njenih prirodnih ljepota koliko zbog njenih — pasa. U Londonu čak postoji Dalmatinski klub. Medjutim to nije društvo Dalmatinaca, niti pak društvo prijatelja Dalmacije, već klub ljubitelja dalmatinskih pasa, i njihovih odgajivača. U Dalmaciji bi rijetko ko mogao da raspozna jednog dalmatinskog psa, dok u Londonu skoro svak zna za te pse, koji se odlikuju svojim pjegama i svojim plemenitim izgledom.

Prije nekoliko vremena Dalmatinski klub u Londonu imao je izložbu dalmatinskih pasa u Terersolsu i Kingsbridžu, o kojoj su pisali skoro svi engleski listovi. Dalmatinski psi su najomiljeniji u Engleskoj i Americi i cijene su vrlo visoke. Dalmatinski klub u Londonu takodjer i svoj godišnji almanah, koji je sav posvećen dalmatinskim kerovima.

Prilikom ove izložbe, sekretar i blagajnik Dalmatinskog kluba, g. V. S. Grinvud, izjavio je: „Da jedan dalmatinski pas ima veliku vrijednost, njegove pjege moraju biti veličine koja varira otprilike od jedne dvadesetodinarke do pedesetodinarke. Pjege moraju biti okrugle i podjednako rasporedjene. Ako se tačke prelivaju i stvaraju mrlje, onda pas gubi svoju vrijednost.“

Interesantno je pomenuti da danas u Dalmaciji uopće nije moguće vidjeti — dalmatinske pse. U vezi s tim pretsjednik jugoslovenskog kinološkog društva g. dr. Ivan Lovrenčić rekao je uredniku engleskog lista

u Beogradu „South Slav Herald“ slijedeće:

— Dalmatinski psi svakako vode poreklo iz Dalmacije, većinom iz okolne Dubrovnika. Naši mornari su ih prenijeli u Englesku i Ameriku. Ovi psi su bili upotrebljavani u lovu, i čak se i danas mogu vidjeti u lovu na šakale na Korčuli. Danas ima vrlo mali broj dalmatinskih pasa u Dalmaciji, i izgleda da će ovi kerovi potpuno nestati bar u Jugoslaviji.

Iz navedenog članka možemo se uvjeriti koliko strani svijet cijeni nekada našeg dalmatinskog psa, koji je bez sumnje nekada i kod nas bio cijenjen.

Koji je uzrok da je tog plemenitog psa nestalo sa površine našeg krša koji je baš svojim vanjskim izgledom i zaštitnom bojom bio specijalno stvoren za uporabu na vrletnom i krševitom terenu? Njegova tjelesna konstrukcija ničim se ne razlikuje od engleskog pointere, tek što je rastom nešto manji.

Bilo bi poželjno da se naša kinološka društva, a napose bolje situirani loveci pobrinu da se ponovno udomi u našoj Dalmaciji i usavrši za lov po našim krševitim predjelima kamo po svojoj tjelesnoj konstrukciji i zaštitnoj boji spada.

U Dalmaciji često se naiđe na psa šarane boje (šarova) ali to je, valjda, degenerani pas koji je nastao raznim križanjem, te nema ništa zajedničkog sa punokrvnim dalmatinskim psom koji se u inostranstvu razumno goji i cijeni.





# Podjela srezova na lov. okruge

*(Predlog L. Miličića, tajnika i delegata Saveznog lovačkog udruženja u Šibeniku, na zboru Saveza lovačkih udruženja Primorske banovine, dne 12 maja 1935 god.)*

Obzirom na veliki broj lovaca, a razmjerno mali broj divljači u primorskim krajevima naše banovine, površina koja je i onako gola, premalena je da u današnjim prilikama zadovolji sve one koji se lovom bave. I kad nebi bilo jesenjeg i zimskog preleta ptica selica, mnoga bi puška ostala zijevajući.

Redovito se događa, da u prvim danima otvora lova, a nekogi još par dana prije, da ih nebi tko pritekao, razlete se, osobito gradski loveci, na sve moguće strane, e da dođu do što obilatije lovine.

Goni se i puca kao na jagmu, bez ikakva milosrdja i pristojnosti, pa makar to bilo u najvećoj blizini sela pretpostavljajući da to njima pripada i ne vodeći računa da i tu ima lovaca, koji valjda baš ono i goje, a oni došli, da baš tako rečem, dušmanski potuku i opljačkaju.

Uvjeren sam, da lovačka udruženja nisu organizovana samo da od svojih članova pobiraju članarinu, već da se ta udruženja nešto pobrinu na korist unapređenja lovstva u svojim rajonima, kao i na disciplinu svojih članova kako to predviđa Zakon o lovu i Banska uredba o provođenju Zakona o lovu.

Zaludu je zakon i Banska uredba, ako mi sami nećemo da provodamo ono što se u Zakonu i Uredbi od nas traži.

Zakon o lovu predviđa za cijelu državu zakupni sistem. Mi primorski loveci, kao i svi oni koji su od ranijih vremena uživali slobodan lov, nismo bili zadovoljni tim zakupnim sistemom sa raznih razloga, a osobito radi slobode lova.

Ali valja da dobro znamo, da ovakav način lova, koji se kod nas provada, ne vodi nikakvom napretku ni unapređenju lovstva u našim krajevima. Jer kako sam prije spomenuo, svaki od nas hoće da ulovi što veći broj divljači, bez obzira, da li je ono u porastu ili u opadanju, a baš ovakav način

lova ne vodi nikakvo unapređenje, već uništenju.

Da ova jagma i čisto nerazborito uništavanje divljači jednom prestane, treba da se mi već sada počnemo privikavati na red zakupnog sistema i ako smo proti njemu, i ako ne želimo da zavlada u našim krajevima.

Uz §. 96 Zakona o lovu, Banska uredba određuje da se nakon isteka 10 godina obnarodovanja u Službenim novinama imaju primeniti propisi Glave I istog zakona, po kojima se pravo lova na opštinskim lovištima daje pod zakup na području svih srezova Primorske banovine.

Pod istim paragrafom, tačka 2. Banske uredbe kaže :

Međutim, u cilju zaštite lova, odobrava se lovačkim udruženjima, da u pogledu lovišta mogu pojedinim općinama ugovoriti i uzimati lovišta pod zakup i pre isteka roka od 10 godina.

Koristeći se ovom navedenom uredbom i slobodom lova koju imamo pravo da uživamo još 10 godina, a da kroz navedeno vrijeme ne uništimo ovo malo domaće divljači već da je nastojimo umnožiti i po mogućnosti naseliti drugom koje kod nas nema ili je nestalo, predlažem slijedeće :

- a) da svako Savezno lovačko udruženje bez obzira na općinsko i privatno zemljište u cijelom svom području, provede podjelu zemljišta na lovačke okruge.
- b) pojedini lovački okrug ne bi smio biti manji od 10, a ne veći od 20 km<sup>2</sup> površine, prama prilikama terena i stanju divljači.
- c) pojedinom okrugu bi bila dodijeljena, prama prilikama, veća ili manja grupa lovaca, koji ne bi bez dopusta ili poziva, u nikakvom slučaju smjeli preći u drugi lovni okrug da love. Prekršitelji morali bi se najstrože kazniti.



d) za unapređenje divljači, starala bi se dotična grupa lovaca uz pripomoć udruženja, a čuvanje pomoću javnih organa koji su po svojoj službi dužni da divljač štite pa i sami lovei.

e) planina bi se morala staviti pod višegodišnju zabranu i prema prilikama naseliti srnama i divkkozama.

U Šibeniku, maja 1935.

Ovaj predlog donosimo namjerom da se s njime upozna veći broj lovaca i o njemu povede riječ i dade svoj sud.

Predlog je bio odbiven motivacijom da se time spriječi prelaz lovaca iz jednog sreza u drugi što bi osobito štetovali splitski loveci.

Iako je predlog na Saveznoj skupštini propao, nije rečeno da ga pojedina lovačka udruženja u svom srezu ne smiju primjeniti.

## Statistički podaci za 1934|35 g.

Prma podacima kojih je Savez lovačkih udruženja u Splitu primio od Lovačkih udruženja u svome području, donosimo o ubijenoj divljači i raznim štetočinima slijedeći rezultat:

ubiveno zečeva	4445	komada
„ jarebica griv.	3262	„
„ trčaka (krža)	4068	„
„ fazana	9	„
„ prepelica	3700	„
„ golubova	2469	„
„ bena (šljuka)	1979	„
„ pataka	2542	„
„ gusaka	650	„
„ lisaka	10505	„
„ raz. močvarica	1702	„
Svega korisne divljači	35291	„
ubiveno puhova	8	„
„ lisica	366	„
„ kuna	214	„
„ tvorova	50	„
„ jazavaca	18	„
„ lasica	42	„
„ čagalja	1	„
„ div. mačaka	63	„

„ orlova	147	„
„ sova	107	„
„ jastreba	354	„
„ kobaca	313	„
„ sokola	360	„
„ gavrana	323	„
„ vrana	998	„
„ svraka	596	„
„ sojki	99	„
„ čavki	924	„
„ čaplji	149	„
„ ronaca	245	„
„ Raznih štetočina	5376	„

Svega 40657 komada

Premda je ovaj broj ubivene divljači službeni izvještaj Saveza lov. udruženja za Primorsku banovinu u Splitu. ne možemo ga uzeti kao tačnog. Ako u memo u obzir veliki broj krivolovaca koji kod nas još redovito love, to broj plemenite divljači možemo bez ikakva pretjeravanja najmanje podvostručiti. Opaža se da je broj ubivenih štetočina prilično velik što se može pripisati jedino revnosti svjesnijih lovaca.

## Protiv zaštite divljači

U splitskom dnevniku „Novo doba“ od 23 maja o. g. jutarnje izdanje br. 120, osvanuo je pod gornjim naslovom članak koji nikako nije savremen pa ni za prošlo, starije doba, a kamo li za današnje — novo doba.

Tko je napisao onaj nesavremeni i zlonamjerni članak, nije nam stalo znati, jer se po svemu može zaključiti da nema nikakva pojma o gospodarstvu, a još manje o divljači, osobito pernatoj, koja je od osobite važnosti za gospodarstvo.



Čudnovato, danas kad cijeli kulturni svijet štiti pa i umnožava plemenitu divljač, ušće pitome Cetine u svom mulju izbacuje vuka zatornika koji preko „Novo doba“ zavija da mu janje muti vodu.

Onakav način zavijanja ima osobitu svrhu koja je svojstvena ljudima koji se stavljaju na čelo zaštite malog puka, a ne znaju da time baš malom puku prave grdne i teško popravljive štete. Valjda je gosp. piscu netko rekao: zečevi i jarebice uništili su vinograde, i to je bilo dosta da vuk zavili, a da se nije uvjerio da li je baš tako. Slični misle, da jarebice i ostale ptice nebeske, koje ne oru i ne žanju, zoblju samo grožđe i osiromašuju našeg težaka tako, da su ga dovele na prosjački štap.

Ne zna, jadan, da su ptice, a osobito jarebice od velike koristi gospodarstvu, i da se njihova hrana sastoji od raznovrsnih kukaca, pužića, ličinaka, crvića, skakavaca i zrnja raznih trava. Jadno bi izgledali naši vinogradi, usjevi i ostale kultura kad bi nestalo ptica koje isključivo žive od živinica koje uništavaju pupove, podgrizaju mlade biljke i oštećuju plodove.

Neka gosp. pisac izvoli, u bilo koja doba godine, otvoriti volju i želudac jarebice, fazana ili bilo koje druge ptice koje su za-

konom zaštićene pak će se uvjeriti o njihovoj štetnosti ili koristi.

Veći broj zečeva, što kod nas ne dolazi nikako u obzir, mogao bi štetovati manjim osamljenim vinogradima, ali u većim kompleksima ta šteta od zečeva nije nikako ubrojiva.

Kroz prošla vremena, kad je kod nas u Dalmaciji bilo mnogo više divljači nego li sada, i kad je bilo mnogo manje obrađene zemlje nego li sada, i kad je bilo daleko manje lovaca nego li danas, nitko se nije tužio na štetu počinjenu od divljači.

Ali danas kad hoćemo da budemo svi mudri i pametni, kad hoćemo da svi budemo branioci i vodiči onoga koji, nažalost, svakome vjeruje, huškamo ga proti jednom savremenom zakonu i uredbi što mu nije nikako na štetu, već na korist. Zašto baš tako?

Da su slične ili ovakve zakonske uredbе kod nas ranije postojale, gosp. pisac ne bi se usudio ni pomisliti, a kamo li javno prosvjedovati da su na štetu naroda.

Ali današnje zakonske uredbе su naše narodne, pak nevaljaju.

Sličnih demagoga ima još mnogo širom naše domovine, a ne samo na ušću pitome Cetine.

L. MILIČIĆ

## Uspjeh u zaštićenom lovištu Vrpolje-Boraja

Pregledavajući zaštićeno lovište u Vrpolju, sa zadovoljstvom mogli smo ustanoviti da je broj i stanje plemenite divljači veoma dobro.

Ovom uspjehu, bez sumnje, najviše je pridonjela žandarmarijska stanica u Vrpolju koja je sa svojim žandarima budno pazila na svaki kret sumnjivih osoba i u pravo vrijeme znala da spriječi namjeravanu štetu, te im ovdje izrazujemo našu najljepšu hvalu.

Uz žandarmariju, neka je hvala i svaka čast našem lovopazitelju.

Vrlo je pohvalno što su i naši težaci u zaštiti divljači našli i svoju korist uvjerivši se da fazani, koji se isključivo hrane kukcima, uništavaju svu silu po gospodarstvo štetnih kukaca. Uvjereni smo da će

katkad i koje zrno uštinuti, ali to neće biti nikakva šteta prama koristi koju nanašaju uništavanjem kukaca, pužića, skakavaca, gusjenica i t. d.

Stoga preporučamo svim onim našim vrijednim težacima i gospodarima koji u polje zalaze, ako slučajno naiđu na gnijezda ili mlade ptice, bilo koje vrste ptica osim štetočina, da ih nikako ne uništavaju, jer će im gospodarstvo strostruko naplatiti.

U cijelom kulturnom svijetu vodi se briga o podizanju plemenite i korisne divljači, pak ne bi bilo lijepo da mi šibenčani u tome zaostanemo. Treba da i mi покаžemo da smo članovi kulturnog svijeta, a ne prosti uništavači koji nemaju smisla za ono što je ne samo dobro i plemenito, nego i za naš gospodarski život korisno.



## Zabrana lova na divljač u Primor. banovini

Na osnovu zakona o lovu, a u svrhu zaštite divljači Banska uprava u Splitu izdala je naredbu o zabrani lova za cijelo područje Primorske banovine. Po ovoj naredbi zabranjuje se loviti, hvatati i ubijati:

- 1) zečeve, jarebice, poljske i kamenjarke od 15 siječnja do 15 rujna svake godine;
- 2) prepelice, grlice, prдавce i divlje golubove od 15 siječnja do 1 kolovoza svake godine;
- 3) šljuke (bene) svih vrsta od 15 travnja do 15 rujna svake godine;
- 4) divlje patke, plovke svih vrsta, div-

lje guske i ostale ptice vodarice svih vrsta od 15. travnja do 31. srpnja svake godine. Naznačeni prvi posljednje dani računaju se u lovostaju.

Dalje se po istoj naredbi zabranjuje prodavanje i kupovanje pomenute divljači kroz gore uvedeno vreme.

Za prekršitelje predviđene su kazne od 10 do 1000 dinara, a u slučaju nemogućnosti naplate, zatvorom od 1 do 20 dana. Sa kaznom izričaće se: gubitak zaplinjene divljači, oružja i ostalih sprava za lovljenje i hvatanje.

## ZBOR

### Saveza lovačkih udruženja Primorske banovine

Dne 12. maja o. g. Savez lovačkih udruženja za Primorsku banovinu u Splitu, održao je svoju redovitu godišnju skupštinu.

Skupštini je predsjedovao gosp. Dragoljub Todorčević, pretsjednik Saveza.

Na skupštini bilo je zastupano po svojim delegatima dvanaest udruženja.

Šteta je da sva udruženja ne šalju svoje delegate da sami izvješćuju o prilikama i potrebama svojih lovačkih udruženja, a ne da ih zastupaju drugi, koji više puta i ne znaju kamo se nalazi društvo koje zastupaju, a kamo li da znaju njegove prilike i eventualne potrebe.

Nakon pretsjednikova govora, tajnik Saveza A. Vuković iznjeo je opširan referat o radu Savezne uprave, a i o stanju Savezne blagajne.

Po jednom i drugom izvještaju opazilo se je, da je Savez lovačkih udruženja došao zbilja u ruke ljudi koji nastoje da rade i da izrabe i iskoriste sve ono što im stoji na raspoloženju, e da time čim više koristi donesu lovačkim udruženjima svoga djelokruga. Nije lak posao biti pretsjednikom, a ni tajnikom Saveza lov. udruženja. Često, dapače vrlo često trebaju intervencije kod raznih vlasti, a to nije baš tako ugodan posao.

Obilan i plodonosan rad uprave Saveza, a napose pretsjednika gosp. Todorčevića i

i tajnika gosp. Vukovića, zadužio je sva Savezna udruženja te im ovim putem izrazujemo najljepšu hvalu i priznanje.

Tokom skupštine, palo je raznih predloga, veće i manje važnosti, pak je Savezna uprava uzela u dužnost da ih po mogućnosti provede u djelo.

Predlog šibenskog delegata L. Miličića o diobi srezova na lovne okruge, nije naišao na simpatije Splitskana, jer je shvaćeno da je to upereno protiv splitskih lovaca, što nikako ne stoji. Svrha predloga L. Miličića je ta, da se divljač, u koliko je moguće štiti i množi, a ne da se uništava kao na jagmu: tko će više. Jer valja da jednom razumijemo, da nije divljač radi lovca, već lovac radi divljači. Dakle, u interesu je lova i lovaca da se divljač razumnije lovi i iskorišćava, a ne naprosto uništava.

U pogledu lovostaje bila su razna mišljenja, jer moramo i priznati, da nijesu prilike jednake u svim našim srezovima. U nekojim srezovima, a osobito zagorskim, prepelice se legu u većem broju, pak ako se ne love kroz august, u septembru je već kasno, dok u primorskim srezovima pravi lov na prepelice je u septembru. Kad bi bili naši lovci disciplinirani tako, da kad pođu da love prepelice ostalu divljač da prepuštaju, lako bi bjlo odrediti stvar lova



na prepelice 1 augusta. Ali čim naš lovac 1 augusta prebaci pušku preko ramena i pode, puca bez obzira na razne lovostaje ne vodeći računa o tome da je nekojoj divljači suđeno da mre nekoliko dana prije ili kasnije.

Bar što se tiče lovostaje glavne naše divljači, a to: zec, jarebica grivna i poljska jarebica — krža, ne bi se smjela nikako propustiti — otvor 15 septembra, a zatim 15 januara. Za svu ostalu divljač apsolutna zabrana 31 marta.

Pohvalno bi bilo kad bi naša Savezna uprava bar jedanput na godinu priredila nagradno gađanje na glinene, a po mogućnosti i na žive gclubove. Kod ovakvih ta-

kmičenja, vidjelo bi se što znamo i kakvim strijelcima raspolažemo.

I ove godine sastaju se strijelci—lovci u Bugarskoj, ali smo uvjereni da tamo neće nijedan naš lovac, poći premda imamo odličnih strijelaca. Zašto? — Baš zato što naši strijelci nijesu imali prilike da sami sebe i svoje drugove uvjere u svoju sposobnost.

Na ovakva gađanja moralo bi svako udruženje obligatno poslati bar jednu trojku svojih najboljih strijelaca, a Savez nakon gađanja izabrati najbolje i dati im mogućnost da pokažu svoju vještinu pred širim krugom lovaca i otmene publike.

## RAZNO

### Izdavanje lovačke karte

*Da se jednom bude na čistu, i da svi naši drugovi lovci znaju tko može, a tko ne može da dobije lovačku kartu, citiramo slijedeće §§ Zakona o lovu.*

#### §. 28

*Lovačku kartu ne mogu dobiti lica :*

1) koja nisu navršila 18 godina, a posle navršene 18 godine pa do punoljetstva, ako nemaju dozvolu roditelja ili tutora;

2) koja su pod starateljstvom;

3) koja su sudom osuđivana za zločin uopšte ili za pristup učinjen iz koristoljublja, dok traju posljedice kazne;

4) koja su osuđena kaznom gubitka časnih prava, dok ova kazna traje;

5) maloumna i ona koja su notorne pijanice;

6) koja su kažnjena za krivicu po §§ 14, 17 i 88 ovoga zakona, a za vreme od šest godina. Lica koja su tri puta kažnjena za ove krivice, gube pravo na lovačku kartu za vazda;

7) kojima je ugovor o zakupu lovišta poništen zbog pustošenja (§ 12) za vreme od tri godine;

8) koja su kažnjena za krivicu iz § 85 toč. 3 i § 87 ovoga zakona, za vreme od dve godine;

9) koja su čuvari polja i vinograda,

*stalni šumski radnik, službenici finansijske kontrole sem činovnika, monopolski stražari i trošarinski službenici samoupravnih tela sem trošarinskih činovnika.*

*Čuvari državnih, samoupravnih i manastirskih šuma i dobara mogu dobiti lovačku kartu samo na pismenu molbu njihovih službodavanja; najzad*

*10) koja ne poznaju rukovanje lovačkim oružjem, potrebne mere opreza u lovu i bitne propise zakona o lovu. Ministar šuma i rudnika propisaoće Pravilnikom, u kojim će se slučajevima i na koji način ova odredba primjenjivati.*

#### § 101

*Dopuštanje za lovljenje sem lica nabrojanih u § 28 ovoga Zakona ne mogu dobiti ni čuvari državnih, opštinskih, seoskih i manastirskih šuma i dobara na području sreza u kojemu služuju.*

#### § 99

*Na područjima banovina označenih u § 98 ovog zakona a u vreme tamo pomenuta ne mogu dobiti lovačku kartu ni dopuštanje za lovljenje lica koja nisu članovi kojeg lovačkog udruženja, organizovanog u Središnjem savezu lovačkih udruženja Kraljevine Jugoslavije (§§ 76 i 105)*

UREDNIŠTVO.



## Uništavanje ribe dinomitom

Rijeka Krka uvijek je obilovala ribom, a navlastito plemenitim pastrvama.

Nažalost u zadnje doba, opaža se da ribe sve više nestaje. Uzrok je dobro poznat, a to su dinamitaši.

Vozeći se, neki dan, po rijeci Krki uaišli smo na više mjesta na hrpe mrtve veće i manje ribe koja je bila uništena dinomitom. Groza hvata čovjeka kad mu se ukaže takav prizor zvjerstva kojemu nitko neće da stane na put.

Razumijemo da protivnici to ne mogu a i ne smiju iz opravdanih razloga. Baš su nam takav jedan slučaj ispričali gdje je jedan privatnik zatekao dinamitaše na djela i ukorio ih, ali oni mu zaprijetiše da će na njega dinomit baciti ako se ne ukloni. Naravno, da se je dotični smjesta morao ukloniti.

Obalom Krke i Čikole može se naići na 20-30 dinamitaša, a većina je njih zaposlena u rudokopu, što se opaža po goravoj koži i odijelu. Čudi nas kako uprava rudokopa, bez kontrole, daje dinomit uruke nesavijesnih radnika.

Preporučujemo vlastima da što češće upućuju svoje organe stanovitim predjelima.

Op. Ur. Ne samo obalom Krke i Čikole, dinomit se baca i u najužoj blizini Sibenika.

## Kalibar

Svi naši lovci, bez razlike položaja i zvanja, redovito se interesiraju za kalibar puške. Čim spaze novu pušku, bilo kod kojeg lovidruga, prva je riječ: *Koji je kalibar?* — Znadu svi da manji broj označuje veći kalibar, t. j. širu cijev, a veći broj manji kalibar, dotično užu cijev, a zašto je to tako, malo tko zna. Da naši lovci budu jednom sa time na čistom, donosimo sledeće podatke:

Riječ kalibar dolazi od starošpanske riječi kalibo. Puška za sačmu potječe iz Engleske i kalibrirana je po promjeru jedne homogene olovne kugle koja odgovara tačno unutrašnjoj širini cijevi, odnosno širini 22 cm ispred ušća cijevi, i kao ozna-

ka kalibra uzima se količina takvih kugli koje teže jednu englesku funtu. (Engleska funta jednaka je 453.59 grama skoro pola kilograma.

Kalibar 4 dobije se dakle po razmjeru jedne savršene okrugle olovne kugle, bez pogrješaka i nedostataka u materijalu, i takve 4 kugle promjera 26.7 mm teže 1 englesku funtu, pa tome cijev u koju tačno ulazi takva 1 kugla označena je sa kalibrom 4. Kalibar 12 znači da 12 olovnih kugli sačinjavaju težinu jedne funte it.d.

Broj kugli označuje kalibar, a njezin promjer u milimetrima odnosno u engleskim colima daje promjer kalibra ili širine cijevi:

## Čagalj ulovljen u Premudi

Ima četiri ili pet godina kako su stanovnici otoka Fremude trpjeli velike štete od neke zvijeri koju nisu mogli nikako uloviti. Tek u nedjelju 2 VI t. g. uspjelo ga je uloviti u vučja gvožđa i dotući. To je bio veliki čagalj (*canis aureus.*) Kako je došao u Premudu ne zna se ni danas. Misli se da je doplivao sa susjednog otočića Škarde. Kroz tih pet godina poklao je preko 400 glava ovaca, mnogo kokošiju i ostale živadi. U prvo vrijeme po običaju ovce su se držale vani u ogradama, poslije su se zatvarale u torovima, tada bi se čagalj znao dovući do ljudskih stanova, pa bi se po noći čulo neugodno zavijanje.

Više puta bile su priredjivane hajke uz učestvovanje mješćana i organa, ali zaludu. Napokon je pokušao gosp. Mrakovčić, poduzetnik iz Krke, koji se sada nalazi u Premudi gdje izgrađuje gat, sa vučjim gvoždima. Kod gvožđa postavio je kaju, a gvožđa privezao lancem za kamen da ih zvijer ne odvuče. I zbilja čagalj se prevario i ulovio. Ali kad su se približili ljudi prekinuo je lanac i stao je bježati. Morali su ga i drvljem i kamenjem dotući, jer bi im sa svom prelomljenom nogom bio utekao. Jedan Premudanin otputovao je da ubijenog čaglja preda sreskom načelstvu u Preku.

Tako se Premuda napokon rešila zvijeri, koja nesamo što je nanijela mnogo štete, već i zadala mnogo straha stanovnicima. E.



## Drugovi - Lovci

Jos prošle godine postavljeno je nekoliko familja fozana u naša lovišta, pa je i ove godine pojačanu još sa tri familje. U koliko nam je bilo moguće upoznati njihova boravišta i uvažnje, možemo sa uspjehom biti sasvim zadovoljni. Nadamo se da ćemo kroz par godina imati lijepi broj fazana u raznim predjelima našeg sreza. Fazan je ne samo lijepa, nego i vrlo korisna ptica, pak je dužnost svih nas da je čuvamo i štitimo od svih onih njezinih neprijatelja koji na nju vrebaju.

Drugovi — lovci, iako ima lijepi broj fazana u našim lovištima, još nije vrijeme da ih lovimo. Nad njima je zabrana i ono ih štiti. Teško bi bilo lovcu za kojeg bi se doznalo da je jednog fazana ubio. U najboljem slučaju ostao bi bez lovačke karte i puške, a to ne bi bilo časno ni lijepo za bilo kakvog lovca. — Prije nego li Savezno lovačko udruženje dozvoli lov na fazane, nesmiju se nikako ni u bilo kojem slučaju ubijati.

UPRAVA.

## IZ LOVAČKE TORBE

### Naši lovci

Filip! si prinesal klobase?

Je šjor gospodine doture, ali kad si ti pikantan samo na vruće bene, neće ti moja klobasa biti baš oborita kvatanca.

Parolador, baš mi je zima ka da sam u Bumbaju, imaš malo rakije da prominim klimu u štumaku?

Imam samo one si verbakukulama i to punu flecflasku.

Častiram te ja za takovu, nisam ja na to pikantan.

A moj šjor doture, jesili ubija šta iz te tvoje njukferiee.

Kakva ti je to njukferica! To ti je prava meinher lepetirgefer moder ahcumbalicum.

A šta to piše na njoj?

Ne razumim ti se baš u tu karagrafiju ni to šta tu na njoj črčka-prčka.

A odakle si nabavio toga pasa?

E moj dragi, došami je posebnim štranciportom iz istočnih strana sjevernog dijela prama posebnoj političkoj razdiobi naše kraljevine na primorsku hanovinu.

A sluša li te?

Grancigraf! Vidićeš! Diks apurt! Diks apurt kva! Taža Diks! Manja kvesta osa! A nećeš, treba ti zube meblirat za grist kosti, jeli. Da ti je pošufiganih jarebica u konca de rance! A jesi li šta ubija?

Pusti me molim te! Idem ti ja uz onu

dragu i pas mi ferma zeca ispod jedne pećine.

Ja ujemu: Apurt Luks! On skoči i uhvati zeca.

A kako su sa druge strane išla dva moja druga, da mi se ne rugaju, da mi pas sam lovi i da bez hica nosim zeca, ja ti lipo namirim i bum u arju. Luks se prene a moj zeko šmig ispod njega. Ja nanišan drugom da ga ubijem, ali me izda patrona i tako ti ja i moj Luks ostadosmo duga nosa.

A koji je ono lovac tamo poviše Jadrtozca?

Šta ga nepoznaš? Ono je „krivac“.

A šta ono nosi? Izgleda da je obisija kravu niz bok. U tu prisprije „jedini lovac“ sa dva tuceta pataka.

Šta ti uradi po Bogu brate! Uništi svu lovinu, a pred po ure nisi imao ni komada.

E dragi moji, da ste i Vi bili pametni pa pošli u selo na marendu, mogli ste i Vi još više uloviti Sidim ti ja kod prozora i jedem pršuta i jaja a patka ispod prozora. Ja bum a ona doli. Doleti druga ja isto. I tako ti ja ubijem sa dvadeset patrona dvaesetičetiri patke. Svaki hitac svoju. Da sam imao još deset putrona bio bi ubio još barem dvadeset komada. Kod mene Vam nema šale. Ja svaki put donesem kući za cijelu nedjelju. Poleti jato jarebica, ja nanišanim jednu a ono puc tri. Skoči zec ja za njim a ono padnu dva. Poleti bena, ja bum a ono dvi na zemlji. Nebi ja za ništa na svitu kupio zecal

Imaš pravol Javi se i nama drugi put.